

आशा भट्ट

1.344

ASHA ARCHIVES

॥ ११ ॥
॥ १ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ नमः शंभु उक्ताये ॥ ॐ प्रथमचरित्रस्य ब्रह्मा अविर्महाका
लदेवता गायत्री छंदो नंदजात कीर रुदंतिका वीजं अश्रितं त्वं अग्ने दमूर्ति
महाकाली प्रीत्यर्थं पुच्छमन्त्रं विजयपविनियोगः ॥ ॥ अथ ध्यानम् ॥ खड्गचक्र
गदेषु चापपरिधानभूषणं सुंदरीशिरः शंखं संदधतीं करैस्त्रिनयनां संवीग
भूषावृतां ॥ यां हंतुं मधुकैटभोजलजभूक्तष्टावसुप्रेहरीं नीलाश्वद्युतिमास्य
पादयुगलां सेव महाकालिकाम् ॥ ॐ मार्कण्डेय उवाच ॥ सावर्णिः सूर्यत
नयो यो मनुः कथं तदृमः ॥ निशामय तदुत्पत्तिं विलसतं दत्तो ममः ॥ १ ॥
महाभाया नुभावेन यथा मन्वंतराधिपः ॥ सवभूवमहाभागस्सावर्णिः स नयो

॥ रामः ॥
॥ १ ॥

॥ १७ ॥ पुत्रदारीर्निरस्तश्च धनलोभादसाधुभिः ॥ विहीनश्च धनैर्दारीः ॥ पुत्रैरादाय मे धनम्
॥ १८ ॥ तनयभ्यामगतेऽखीनिरस्तश्चात्र वंधुभिः ॥ सोऽहं न वेपि पुत्राणां कुशला कुश
लाप्यिकाम् ॥ १९ ॥ प्रवृत्तिं स्वजनानां च गगनांश्चात्र संस्थितः ॥ किंच तेषां गृहे शे
ममशेषं किंचु साधुतम् ॥ २० ॥ कथं न किंचु स दुःखा दुर्वृताः किंचु मे सुताः ॥ राजो
वाच ॥ ॥ निरस्तो गवांश्च न्ये पुनरादिभिर्द्वनैः ॥ २१ ॥ तेषु किं भवतः त्वेह मनुवधा
तिमानसम् ॥ वैश्य उवाच ॥ एवमेतद्यथा प्राह भवानस्मद्गतम्वच ॥ २२ ॥ किं ह
रोमिनवधाति मम निष्ठुरताम्यनः ॥ ये संसृज्य पितृ ह्येह धनलुब्धे निराकृतः ॥
२३ ॥ पतिस्वजनहार्द्वहार्दि ते धेव मे मनः ॥ किमेतन्नाभिजानामि जानन्नपि
हामते ॥ २४ ॥ यत्तु मप्रवणाश्चित्तं विगुणोऽपि वधुषु ॥ तेषां ह्युते मे निश्चासो दोमे

॥ सप्त ॥

॥ ३ ॥

नस्यश्च जायते ॥ २६ ॥ करोमि किं यत्र मनसोऽपि प्रीतिरु निहुरम् ॥ मार्कण्डेय उवाच ॥
ततस्तौ सहितौ विप्रतं मुनिं स मुपस्थितौ ॥ २७ ॥ समाधिर्नाम वैशेषो सौ सच पार्थिव
वसन्तम् ॥ कृत्वा न तोयथा न्यायं यथा हर्तते न सन्निदम् ॥ २८ ॥ उपदिष्टो कथा ॥
श्रुत्वा तु वैशेष पार्थिव ॥ मनोनाच ॥ भगवंत्या महत्सु सुमिहाम्येकं सुदस्यतम्
॥ २९ ॥ उवाच यन्मे मनसोऽपि तत्तत्तन्निदम् ॥ मम त्वं मम राज्यस्य मम कृत्वा
विलोकि ॥ ३० ॥ जातोऽपि यथा हर्तव्योऽपि तत्तन्निदम् ॥ अथ च ॥ ततः पु
नरौ शौचं कृत्वा ॥ ३१ ॥ स्वजनेन च मत्तं ॥ ३२ ॥ इति ध्याप्यति ॥ एवमथ
तथा हर्तव्यं यन्मे मनसोऽपि तत्तन्निदम् ॥ ३३ ॥ उवाच यन्मे मनसोऽपि तत्तन्निदम् ॥
ततः पुनरौ शौचं कृत्वा ॥ ३४ ॥ इति नोरादि ॥ ३५ ॥ ममात्स्यं च भवत्येका विवेका धस्य

॥ रामः ॥

॥ ३ ॥

मूढता। अविदुषाच्च। ज्ञानमस्ति समस्तस्य जंतोर्विषयगोचरे॥२४॥ विषयश्च महाभाग
पाति चैव दृथक् दृथक्॥ दिवांधा। प्राणिनः केचिदात्रावंधास्तथा परे॥३५॥ केचि
दिवातथारात्रौ प्राणिनस्तल्पदृष्टयः॥ तानि नो मनुजाः सत्यं किं नु ते न हि केवलम्
३६॥ यतो हि ज्ञानिनस्तस्मै पशुपक्षिमृगादयः॥ ज्ञानं च तन्मनुष्याणां यत्रैषां मृग
पक्षिरागम्॥३७॥ मनुष्याणां च यत्रैषां तुल्यमस्य तथोभयोः॥ ज्ञानेपि सति पश्ये
तां न तंगाभ्यां च चक्षुः॥ करामोक्षादृता मोहात्पीड्यमानानपि क्षुधा॥३८॥
मानुषामनुजवाप्रसाभिलाषाः सुतास्यति॥ लोभाद्यत्पुपकाराय तन्नेते किं न प
श्यसि॥३९॥ तथापि ममता वर्त्तते मोहगर्ते निपातिता॥ महामाया प्रभावेण संसा
रस्थितिकारिणः॥४०॥ तत्रान्विस्मयः कार्यो योगनिडाजगत्यते॥ महामाया

११३

॥ सप्तः ॥

॥ ४ ॥

हरेश्चैतजयासंमोहतेजगत् ॥४१॥ तानिनामपिचेतांसिदेवीभगवतीहि सा वलादा
 कृष्णमोहायमहोमायाप्रयच्छति ॥४२॥ तथादिसृज्यतेविश्वंजगदेतच्चराचरम्
 सैषाप्रसन्नावरदानाणामभवतिमुक्तये ॥ साविद्यापरमायुक्तेर्हेतुभूतासनात
 नी ॥ संसारबंधहेतुश्चसैवसर्वेश्वरेश्वरी ॥४४॥ राजोवाच ॥ भगवन्काहिसादेवी
 यत्स्वरूपाय ॥ तत्सर्वंश्रोतुमिच्छामित्यतोवत्सविदांबर ॥४६॥ साविहवा
 च ॥ नित्येवसाजगन्मूर्तिस्तयासर्वमिदंजन्म ॥ तथापितत्समुत्पत्तिर्वहधाभ
 यतांमम ॥४७॥ देवानांकार्यसिद्ध्यर्थमाविर्भवतिसायदा ॥ उत्पन्नेतितदालोकसा
 नित्याय्यभिधीयते ॥४८॥ योगनिद्रायदादिसृज्यतेकार्णवीरुते ॥ आत्मीर्यशे
 षमभजत्कलान्नेभगवायुभु ॥४९॥ तदादावतुरौपोरौविद्यातौमधुकैटभौ ॥

इति कथं भुज्यन्ता सा कर्मास्त्याश्च किं हि ॥ पञ्च भावाच
 सा देवी यत्स्वरूपाय दुद्रुवा ॥ ५ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

महा मा ले
 ति या ॥
 वा न् ॥

॥ रामः ॥

॥ ४ ॥

४
 ४

विष्णुकर्णमलोद्गतो हनुं वस्त्राणामुद्यतो ॥ ५० ॥ सनाभिकमले विष्णोः स्थितो वस्त्रा य
जापति ॥ दृष्ट्वा ताव सुरो चो गौ प्रमुप्रञ्जनाद् नमः ॥ ५१ ॥ तुष्टावयोगनिदाना मे
कायहृदयस्थितः ॥ विबोधनार्थाय हरे हरिनेत्रकृतालयाम् ॥ ५२ ॥ विश्वेश्वरीं ज
गद्धात्रीं स्थितिसंहारकारिणीम् ॥ निद्रां भगवतो विष्णोरनुतो तेजसः प्रभुः ॥ ५३ ॥
वस्त्रोदात्तः ॥ त्वं स्वाहा त्वं स्वधा त्वं हि वषट्कारस्त्राप्तिका ॥ सुधा त्वं मक्षरे नित्ये त्रि
धामात्रात्मिका स्थिता ॥ ५४ ॥ अर्द्धमात्रा स्थिता नित्या या नुच्चार्य विशिष्यतः ॥ त्वमे
व सा त्वं सा वित्री त्वं देवि जननी पुरा ॥ ५५ ॥ त्वयैतच्छास्यते विश्वं त्वयैतत्सृज्यते जगत्
त्वयैतत्पाल्यते देवित्वमस्य न्ने च सर्वदा ॥ ५६ ॥ विमृष्टो मृष्टिरूपा त्वं स्थिति रूपा च
पालने ॥ तथा संहतिरूपा न्ने जगती स्य जगन्मये ॥ ५७ ॥ महाविद्या महा माया महा

॥ सप्त ॥

॥ ५ ॥

मेधा महास्मृती ॥ महा मोहावभवती महादेवी महासुरी ॥ ५८ ॥ प्रकृतिस्त्वं च सर्वस्य गु
णत्रयविभाविनी ॥ कालरात्रिर्महारात्रिर्मोहरात्रिश्च दारुणा ॥ ५९ ॥ त्वं श्रीस्त्वमी
श्वरी त्वं ही त्वमुद्धिर्वोधलक्षणा ॥ लज्जापुष्टिस्तथापुष्टिस्त्वं शान्तिश्चांतिरेव च ॥ ६० ॥
रत्नकिनी श्रुतिनी घोरा गदिनी चक्रिणी तथा ॥ शंखिनी चापिनी वाराणा भुभुगरी परि
घायुधा ॥ ६१ ॥ सौम्या सौम्यतरा शेषसौम्येभ्यस्त्वत्ति सुंदरी ॥ यत्तद्वराणां परमात्वं
मेव परमेश्वरी ॥ ६२ ॥ यच्च किंचित्कचिद्वस्तु सदसद्वा खिलात्मिके ॥ तस्य सर्वस्य
याशक्तिः सा त्वं किं नूयसे तदा ॥ ६३ ॥ यया त्वया जगत्त्रष्टा जगत्पात्यत्रियोजग
त् ॥ तेषां पित्रिडावशं नीत ॥ कत्वा तेषां तु मिहेश्वरा ॥ ६४ ॥ विष्णुः शरीरग्रहणमहमीश
नस्तद्वच ॥ कारिता तेषां तत्त्वां कत्वा तु शक्तिमा भवेत् ॥ ६५ ॥ सा त्वमिदं सुधा

॥ रामः ॥

॥ ५ ॥

देवि सुदारे देवि संस्तुता ॥ मोहयेतौ दुराधर्षा वसुरौ मधुकैटभौ ॥ ६६ ॥ प्रबोधश्च जगत्त्वा
मीनीयतामच्युतो लघु ॥ बोधश्च क्रियतामस्य हंतुमेतौ महासुरौ ॥ ६७ ॥ अघिरुवाच ॥
एवं स्तुतां तदा देवी तामसी तत्र वेधसा ॥ विष्णोः प्रबोधनार्थाय निहन्तु मधुकैटभौ
६८ ॥ जेनास्य नासिका बाहु हृदये भक्तथोरसः ॥ निर्गत्य दर्शने तस्थौ बुभुक्षुः स गोव्यक्त
जन्मनः ॥ ६९ ॥ उत्तस्थौ च जगन्नाथस्तथा मुक्ते जनार्दन ॥ एकार्ता वेदि शायनात्त
सदृशं च तौ ॥ ७० ॥ मधुकैटभौ दुरात्मानावतीवीर्यपराक्रमौ ॥ क्रोधरक्तक्षणाव
भ्रमसागजनिनोद्यमौ ॥ ७१ ॥ समुत्थाय ततस्तम्भायुयुधे भगवान्हरिः ॥ पञ्चवर्ष
सहस्राणि बाहु प्रहरणो विभु ॥ ७२ ॥ तावप्यतिवलोन्मत्तो महामाया विमोहितो
उक्तवत्तौ वरोऽस्मत्तो वियतामिति केशवम् ॥ ७३ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ भवेत्तामय

॥ चंडि. ॥

॥ ६ ॥

मेतुष्टोममवध्यावुभावपि॥ किमयेनवरेणात्रएतावद्विदुतंमम॥ ७४ ॥ अघिरुवाच॥ व
ज्रिताभ्यापितितदासर्वमापोमयञ्जगत्॥ ७५ ॥ विलोक्यताभ्याऋदितोभगवात्कमलेश
हा॥ आवाञ्जहिनयत्रोर्वीसलिलेनपरिलुता॥ ७६ ॥ अघिरुवाच॥ तथेष्टुक्ताभगवता
शंखचक्रगदाभृता॥ कृत्वाचक्रेणवैशित्रेजघनेशिरसीतपो॥ ७७ ॥ एवमेवासमु
त्पन्नावुत्सृगासंस्तुतास्वयम्॥ प्रभावमस्यादेषात्तुभूयः॥ भूतावदामिते॥ ७८ ॥ इ
ति श्रीमार्कण्डेयपुराणिसारणि केमन्त्ररेदेवीमहात्म्ये मधुकैटभवधनामप्रथमः
ध्यापः॥ १ ॥ ॐ अस्य श्रीमप्रशतीस्तोत्रमालामन्त्रस्य मध्यमचरित्रस्य श्रीविष्णुऋषि
रुद्रिन्द्रोमहालक्ष्मीदेवता अद्भुतावीजं वा पुस्तकं श्रीमहालक्ष्मीप्रीतये पाठे वि
नियोगः॥ वेत्यनेन पश्येनमः शिरसि उषि कुरुदसे नमो मुखे॥ श्रीमहालक्ष्मीदेवता

॥ रामः ॥

॥ ६ ॥

येन मोहदये ॥ अडिजावी जायन मोहसे ॥ वायुतत्त्वाय नमः सन्नयो ॥ ॥ अथ ध्यानम् ॥
अक्षभक्तपरभूगदेषुकलिकं पंचधनुः कुंडिकादं डंशक्रिमसिंचवर्मजलजं घंघं
सुराभाजनम् ॥ भूलं पाशसुदर्शने च दधती हस्तैः पुवालप्रभासे वेसेरिभमर्दिनी
मिह महालक्ष्मीं सरोजस्थिताम् ॥ १ ॥ अविस्वाच ॥ देवासुरमभ्युद्युतमूर्तामद्य
शतसुरा ॥ महिषेसुराणां मधिपे देवानाञ्च पुरन्दरे ॥ १ ॥ तत्रासुरैर्महावीर्यैर्देव
सेन्यम्वराजितम् ॥ जित्वा च सकलान् देवानि द्यौर्भूमिं हि वासुरः ॥ २ ॥ ततः पराजि
ता देवाः पश्यन्ति मृजापतिम् ॥ पुरस्कृत्य गतास्तत्र यज्ञेश गहडध्वजैः ॥ ३ ॥ यथा
वृत्तं तयोस्तद्वन्महिषासुरचेष्टितम् ॥ त्रिदशाः कथयामासुर्देवाभिभवविलसन् ॥
४ ॥ सूर्यश्चाग्नौ निले इन्द्रो यमस्य वरुणास्य च ॥ अन्येषां चाधिकारान्सः स्वयमेवा

॥ सप्त ॥

॥ ७ ॥

धितिष्ठति ॥ ५ ॥ स्वर्गाचिराकृतास्सर्वे तेन देवगणाभुवि ॥ विचरंति यथा मर्त्या महिषेण
दुरात्मना ॥ ६ ॥ एतद्वः कथितं सर्वं मम रात्रिविवेष्टितम् ॥ शरणां चः प्रपन्नास्मो वधस्त
स्य वित्तिं न्यताम् ॥ ७ ॥ इत्थं निशम्य देवानां च चांसि मधुसूदनः ॥ चकार कोपं श
भुश्च भुङ्करी कुटिलाननौ ॥ ८ ॥ ततो तिकोपपूर्णस्य चक्रिणो वदन्नात्रतः ॥ निश्च
क्राम मह तेजो वृत्तगाः शंकरस्य च ॥ ९ ॥ अन्येषां चैव देवानां शक्रादीनां शरीरत
ः ॥ निर्गतं सुमहं तेजस्तच्चैक्यं समगच्छत ॥ १० ॥ अतीव तेजसः कृद्बलं तमिव प
र्वतम् ॥ ११ ॥ दृष्ट्वा तु सुरास्तत्र ज्वाला व्याघ्रदिगंतरम् ॥ १२ ॥ अतुलं तेजस्तत्र तेजः सर्वदे
वशरिरजं ॥ एकस्थं तदभून्नारी व्याघ्रलोकात्रयं तिषा ॥ १३ ॥ यदभूच्छां भवते तेज
स्तेन जायत तत्सुखम् ॥ याम्येन चाभवत्केशावाहवो विष्णु तेजसा ॥ १४ ॥ सौम्ये

॥ रामः ॥

॥ ७ ॥

नत्तनयोऽग्न्यधो वै देवाः चाभवत् ॥ वारुणो न च जंघारु नितम्बस्तेजसा भुव ॥ १४ ॥
वत्सरास्तेजसा यो दत्तं ग्लोकोत्तेजसा ॥ वसूनाश्च करा दुत्यः को वै रेणुनामिका
१५ ॥ तस्यास्तदन्नाः सम्भूताः प्राजापत्येन तेजसा ॥ नयनत्रितयं जज्ञे तथा पावकते
जसा ॥ १६ ॥ भ्रुवौ च संधयो स्तेजः श्रवणावनिलस्य च ॥ अये चाश्चैव देवानां संभव
स्तेजसां शिवा ॥ १७ ॥ ततः समस्तदेवानां तेजो राशिसमुद्भवाम् ॥ ताम्बिलोक्य मुद
स्याऽपरममहिषादिता ॥ १८ ॥ भूलं भूलादिनिष्कृष्य ददौ तस्यैपि नाकधृक् ॥ च
क्रं च दत्तवान् कृष्णैः समुत्पाद्य स्वचक्रतः ॥ १९ ॥ शंखं च वरुणा शक्तिं ददौ तस्यै हुताश
न ॥ मारुतो दत्तवांश्चापमाराण्णरौ तथे बुधी ॥ २० ॥ वज्रमिन्द्रस्तमुत्पाद्य कुलि
शादमराधिप ॥ ददौ तस्यै सहस्राश्वो घराहमेरावता इजान् ॥ २१ ॥ कालदराद्य

॥ सप्त ॥
॥ ८ ॥

मोदराड्याशान्वा मुपतिर्ददौ ॥ प्रजापतिश्चाक्षमातान्ददौ ॥ २२ ॥ स
मत्तरोमकूपेषु त्रिजरास्त्रिदिवाकरः ॥ कालश्च दत्तवान् दत्तस्याश्चर्मच निर्मलम्
२३ ॥ क्षीरोदश्चा मलं हारमजरे च तथा चरे ॥ चूडामणित्रथादिकङ्कणलेकटका
निचः ॥ २४ ॥ अर्धचद्रतथा भुशुङ्के पुरा न्तर्ववाह ॥ नूपुरौ विमलौ तद्वद्वे वेयकम
नुत्तमम् ॥ २५ ॥ अङ्गुलीयकरत्नानि समस्तास्वङ्गुलीषु च ॥ विश्वकर्मा ददौ तस्यै
परभुश्चाति निर्मलम् ॥ २६ ॥ अस्त्राण्येकैक रूपाणि तथा भेद्यश्च दंशतम् ॥ अस्त्रा
नपङ्कजां मालां शिरस्युरसि चापरा म् ॥ २७ ॥ अददत्त जलधिस्रस्यै पङ्कजच्छातिशोभ
नम् ॥ हिमवान्वाहनं सिंहं रत्नानि विविधानि च ॥ २८ ॥ ददावभूयं सुरया पातपात्र
न्धनाधियः ॥ शेषश्च सर्वनागेशो महा मणि विभूषितम् ॥ २९ ॥ नागहारन्ददौ त

॥ रामः ॥
॥ ८ ॥

स्वेद्यजेयः पृथिवीमिमं॥ अमेरपिसुरैर्देवीभूषणो रायधैस्तथा॥३०॥ सम्मानिना
ननादेवैस्साहसंमुहुर्मुहुः॥ तस्यानादेनघोरेण कृतस्त्रमा पूरितं नभः॥३१॥ अमा
यतातिमहताप्रतिशब्दो महानभूत॥ बुधभुक्कलालोकासमुद्रश्चकम्पिरे
३२॥ चचालवसुधाचेलुः सकलाश्चमहीधरा॥ जयति देवाश्चमुदात्तामुचुः सिंह
वाहिनी॥३३॥ तुष्टुवर्मुनयश्चैनाम्भक्तिनम्रात्ममूर्त्तय॥ दृष्ट्वासमस्तसंशुब्धचै
लोक्यममराशय॥३४॥ सन्नद्धाखिलसेन्यास्तेसमुन्नस्युरुदायुधा॥ आः किमे
तदिति क्रोधादाभाष्यमहिषासुरा॥३५॥ अभ्यधावततंशब्दमशौषैरसुरैर्दृतः॥
सददर्शिततो देवीं व्याघ्रलोकत्रयाचिषा॥३६॥ यादाकात्यानतभूवह्निरीदोहि
खिताम्वरां॥ क्षोभिताशेषपातालाभ्यनुर्न्यानिस्वनेनताम॥३७॥ दिशोभुजस

॥ सप्त ॥

॥ ६ ॥

रुहेण समंताद्वाप्य संस्थिताम् ॥ ततः प्रवृत्ते युक्तया देव्या सुरदिषाम् ॥ ३८ ॥
शस्त्रास्त्रैर्वह्नामुक्ते रादीपिनदिगन्तरं ॥ महिषा सुरसैनानीश्विक्तराख्येन
हासुरा ॥ ३९ ॥ युयुधे चामरश्चास्यैश्चतुस्तु वलान्वितः ॥ रथानामयुतेः खड्गिह
दग्राख्ये महासुरा ॥ ४० ॥ युयुधतां युतानाञ्च सहस्रेणामहाहनुः ॥ पञ्चाश
द्भिश्च नियुतैरसिलोमामहासुरा ॥ ४१ ॥ अयुतानां शतैः षड्विंशैश्च लेषु युधे
रणा ॥ गजवाजि सहस्रो धैर्यैः कैः परिवारितः ॥ ४२ ॥ वृत्तोरथानां क्षोणात्
युक्ते तस्मिन् युधतः ॥ विडालाख्ये युतानाञ्च यञ्चाशद्विरथायुते ॥ ४३ ॥
युयुधे संयुगे तत्र रथानाम् परिवारितः ॥ अन्ये च तत्रायुतशोरथनाग
हयैर्हता ॥ ४४ ॥ युयुधुः संयुगे देव्या सह तत्र महासुराः ॥ कोटिकोटिस्तु

॥ रामः ॥

॥ ६ ॥

हस्त्रैस्तथानान्दन्निनान्ताथा ॥ ४५ ॥ हयानाश्च हनोयुद्धे तत्राभून्महिषासु
रः ॥ नो मरौर्भिदिपालेश्च शक्तिभिर्मुशलेस्तथा ॥ ४६ ॥ युयुधुः संयुगे दे
व्या रक्षैः परशुपदिशो ॥ केचिच्चचिक्षुः शक्तीः केचित्पाशांस्तथापरे
४७ ॥ देवीं खड्गप्रहारैस्तत्तेनो हन्तुम्वचक्रमुः ॥ सापि देवी तजस्तानि श
स्त्राण्यस्त्राणि चंडिकाः ॥ ४८ ॥ लीलयेव प्रविष्टे दन्तिजशस्त्रास्त्रवर्षिणी
मृनायस्तानना देवीस्तयमानो मुरीषेभिः ॥ ४९ ॥ मुमोचासुरदेहेषु श
स्त्राण्यस्त्राणि चेश्वरी ॥ सापि कुक्षो धृतसटो देव्या वाहनकेसरी ॥ ५० ॥ च
चारासुरसैन्येषु वनेष्विव रुताशनः ॥ निश्वासान्मुमुचेयाश्च युध्यमाना

॥ सप्त ॥

॥ १२ ॥

रगोच्चिका ॥ ५१ ॥ तस्य वसयं सम्भूता गणाः शतसहस्रशः ॥ युयुधुत्ते परशु
भिर्भिदिपालसिपदिशो ॥ ५२ ॥ नाशयन्तो सुरगणा देवीशक्त्युपवृहि
ता ॥ श्रुवा दयन्त पटलनाराणां शोखं सत्था परे ॥ ५३ ॥ मृदंगं श्रुतये वास्य
तस्मिन्मुदमहोत्सवे ॥ ततो देवी त्रिभूलेन गदया शक्तिवृष्टिभिः ॥ ५४ ॥
रक्तादिभिश्च शतशो निजघानमहासुरान् ॥ पातयामास चैवान्या घटा
स्वनविमोहितान् ॥ ५५ ॥ असुरान्भुविपाशेन बद्ध्वा चान्यानकषयत् ॥ के
चिद्विधाकृतास्तीक्ष्णैः खड्गपातैस्तथा परे ॥ ५६ ॥ विषोथितानि पातेन
गदया भुविशरत्ने ॥ वेमुञ्च केचिदुधिरं सुशलेन भृशं हताः ॥ ५७ ॥ केचि

॥ रायः ॥

॥ १२ ॥

त्रिपतिताभूमौभिन्नाः भूलेनवक्षसि॥ निरंतराः शरीरेघराकृताः केचिद्रागाजि
रे॥ ५८॥ सेनानुकारिणाः प्राणान्मुमुचुस्त्रिदशार्दना॥ केचंचिद्वाहवच्छिन्ना॥
भ्रिन्नगीवास्तथापरे॥ ५९॥ शिरांसिपेतुरन्येषां मन्येमध्येविदारिताः॥ विच्छि
न्नजंघास्तपरेपेतुर्ह्यमहासुरा॥ ६०॥ एकवाहश्चिन्नराणां॥ केचिद्देव्यादि
धाकृताः॥ छिन्नेपिचान्येशिरसिपतितापुनरुत्थिताः॥ ६१॥ कबंधायुयु
धुर्देव्यागृहीतगणमायुधाः॥ ननृतुश्चापरेतत्रयुद्धेनूर्यलयाभिताः॥ ६२॥
कबंधाभ्रिन्नशिरसःखड्गशत्रुघ्नपाणयः॥ तिष्ठतिष्ठेतिभाषंतोदेवीम
न्येमहासुराः॥ ६३॥ यातिर्तेरथनागाश्चैरसुरैश्चुवसुंधराः॥ अगम्यासाभव

॥ सप्त ॥

॥ १९ ॥

तत्र यत्राभूत्समहारगाः ॥ ६४ ॥ शोणितौष्ट्या महानघः स घत्तत्रविश्वश्रुतः ॥ म
ध्येवासुरसैन्यस्यवारणासुरवाजिनाम् ॥ क्षणेनतन्महासैन्यमसुराणां तथां वि
का ॥ नित्येक्षयं यथा वह्निस्तृणादाहमहाचयं ॥ ६५ ॥ सचसिंहो महानादमुत्सृजं
हूतकेशरः ॥ शरिरेभ्यो महीराणामसूनिवविचिन्वति ॥ ६६ ॥ देव्यागणैश्च तेज
त्रकृतं युद्धं तथासुरैः ॥ यथैषां तुष्टुवर्देवाः पुष्यदृष्टिमुचोदिवि ॥ ६७ ॥ इति
मार्कण्डेयपुराणोपावर्गिके मन्वन्तरे देवी महात्म्ये महिषासुरसैन्यवधो नाम
द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥ ऋषिरुवाच ॥ निहन्यमानं तत्सैन्यं मवतौक्यमहासुरः ॥ से
नानीक्षिष्करः कोपाद्ययौ योद्धुमथाम्बिका ॥ १ ॥ स देवीसरवर्षेणाववर्षस
मरेसुरः ॥ यथामेहगिरिः भृगं तोयवर्षेणातोयदः ॥ २ ॥ तस्य हित्वा ततो देवी

॥ रामः ॥

॥ १९ ॥

लीलयैवशरोत्करान्॥ जघानतुरगान्वागोर्यत्तारंचैववाजिनाम्॥३॥ विछे
दचधनुस्सद्यो ध्वजं चातिसमुद्धृतम्॥ विव्याधचैव गात्रेषु छिन्नधन्वानमाभु
गे॥४॥ स छिन्नधन्वा विरथो हताश्वो हतसारथिः॥ अभ्यधावततांदेवींस्वद्रुच
र्मधरो मुरा॥५॥ सिंहमाहत्य खड्गेन तीक्ष्णधारेण मूर्धनि॥ आजघान भुजे स व्येदे
वीमप्यतिवेगवान्॥६॥ तस्याः खड्गे भुजं प्राप्य पफालन् नृपनंदन॥ ततो जया
हभ्रूलं सकोपादहरालोचन॥७॥ विक्षेप्य च ततस्तनुमदुकालं महामुरा॥
तज्ज्वल्यमानं तेजोभीरुविबिंबमिवांवरात्॥८॥ दृष्ट्वा तदा पतद्भूलं देवीभ्रूल
ममुंचत॥ तद्भूलं शतधा तेन नीतं सव महामुरा॥९॥ हते तस्मिन् महावीर्ये म

॥ सप्त ॥

॥ १२ ॥

हिषस्य च मूयतौ ॥ आजगाम गजारूढश्चामरस्त्रिदशार्दन ॥ १० ॥ सोऽपि शक्तिं
मुमोवाथ देव्यास्त्रामं विकाशुतम् ॥ हुंकाराभिहतां भूमौ पातया मासनिः प्रभा
म् ॥ ११ ॥ भयांशक्तिविपतितां दृष्ट्वा क्रोधसमन्वितः ॥ विश्लेषचा मरः भूलं वा
रौल्लदपि साक्षिनः ॥ १२ ॥ ततः सिंहः समुत्पत्य गजकुंभोत्तरस्थितः ॥ बाहु
युधेन युयुधेतेनोच्चैस्त्रिदशारिणा ॥ १३ ॥ युध्यमानौ ततस्तौ तु तस्मान्नागा
न्ग्रहिंगतौ ॥ युयुधानेति संख्यौ प्रहारे रतिदरुणौ ॥ १४ ॥ ततो वेगात्तच्च युयु
त्पनिपत्य वम गारिणा ॥ करप्रहारेण शिरश्चामरस्य पृथक्कृतं ॥ १५ ॥ उदय
श्चरणी देव्या शिला दृक्षादिभिर्हतः ॥ दंतमुष्टितलेऽथैव करालश्च निपातितः

॥ रामः ॥

॥ १२ ॥

१६॥ देवी ऊहा गदा पातैश्चूरीया मास वो हतम् ॥ वाक्कलंभिंदिया लेन वारोत्ता
 प्रंतथां धकम् ॥ १७॥ उर्गस्प मुग्र वीर्ये च तथैव च महाहनुं ॥ त्रिनेत्रा च त्रिभूलेन
 जघान परमेश्वरी ॥ १८॥ विडालस्यासिना कायात्पातया मास वैशिरः ॥ दुर्ध
 रं दुर्मुखं चोभो शरैर्निषेय मक्षयम् ॥ १९॥ एवं संक्षीयमारो नु स्वसेये म
 हिषा सुरः ॥ माहिषेण स्वरूपेण त्रासया मासना गगान् ॥ २०॥ कांश्चिन्नुड
 घहारेण खुरक्षे पैस्तथा परान् ॥ लांगूलनाडितोश्चात्मा कुरुगाभ्यां च विदारि
 तान् ॥ २१॥ वेगेन कांश्चिदपरात्रादेन भ्रमणेन च ॥ निश्वासपवनेनान्यान्पा
 तयामास भूतले ॥ २२॥ निपात्य प्रमथानीक मभ्यधात तसो सुरः ॥ सिंहं हं
 जुं महादेव्याः कोपञ्चक्रेत नोविका ॥ २३॥ सोपि कोपान् महावीर्यः खुरक्ष

॥ सप्त ॥

॥ १३ ॥

गोमहीतल ॥ भंगाभां पर्वजातुचां शिषेयचननादच ॥ १४ ॥ वेगधमगाविशुक्ता
महीतस्यवशीर्येता ॥ लांयूलेनाहतचाभिः प्रावयामाससर्वतः ॥ १५ ॥ धृतं भं
गविभिन्नाश्चखंडं दण्डययु र्धनाः ॥ श्वासानिलात्ता ॥ शतशो नित्ये तुर्नभसो व
ला ॥ १६ ॥ इतिक्रोधसमाधातमायतंतं महासुरम् ॥ दृष्ट्वा सावणिकाकोपं
तद्वधाय तदाकरोत् ॥ १७ ॥ साक्षिज्ञातस्य वैपाशंतं ववंध महासुरम् ॥ तस्या
जमाहिषं रूयं सोपि वद्धो महामुधो ॥ १८ ॥ ततः सिंहो भवत्स घोया वज्रस्यो वि
काशिरः ॥ किञ्च नितावतुरुषः ॥ खड्गपाशोरदृश्यतः ॥ १९ ॥ ततएवाभुपुरुष
देवीचिद्वेदसायकेः ॥ तं खड्गचर्मणा सार्धं ततः सोभून्महागजः ॥ २० ॥ करेणा
चमहासिंहं तंच कर्षजगर्जच ॥ कर्षतस्तं करं देवीखड्गेन निरहंततः ॥ २१ ॥

स्त

॥ रायः ॥

॥ १३ ॥

ततो महासुरो भूयो माहि षेव पुरा स्थितः॥ तत्रैव क्षोभयामास त्रैलोक्ये तच्चरा
चरम्॥ ३२॥ ततः क्रुद्धा जगत्माता चण्डिका पानमुन्नमम्॥ पयो पुनः पुनश्चैव
जहासारुणालोचना॥ ३३॥ न नर्द्धचासुरस्मोपि बलवीर्यमदोद्धतः॥ विषा
नाभ्यां च विक्षेपचंडिकां प्रतिभूधरान्॥ ३४॥ सा च तां प्रहितां स्तेनचूरीयंति
शरीरकरैः॥ उवाच तं मदोद्धतमुखरागाकुलाक्षरम्॥ ३५॥ देवुवाच॥ गर्ज
गर्जक्षरां मूढमध्यावाप्तिवाम्पहं॥ मया त्वयि हते त्रैवर्गजिष्म्ये सा भुदेव
ता॥ ३६॥ अथिरुवाच॥ स्वमुक्त्वा समुत्पत्य सारुणालं महासुरं॥ ३७॥ पादे
नाक्रम्य कंठे च भ्रूले नैव भता डयत्॥ ततः सोऽपि पदाक्रान्तस्तया निजमु
खात्ततः॥ अर्द्धनिःक्रान्तस्त्वानि देव्या वीर्येण संचृतः॥ ३८॥ अर्द्धनिःक्रान्तस्

॥ सप्त ॥
॥ १४ ॥

वासोयुधमानो महासुरः ॥ तया महासिना देव्या शिरश्चित्ता निपातिता ॥ ३९ ॥
ततो हा हा कृतं सर्वं देत्यसैन्यं न नाशत न ॥ प्रहर्षं च परं जगमुस्स कला देवता गरा
॥ ४० ॥ तुष्टुवत्सा सुरा देवी सह दिव्यैर्महर्षिभिः ॥ जगुर्गर्धर्वपत्न्यो न न तुश्चा
सरो गराः ॥ ४१ ॥ इति मार्कण्डेयपुराणे सावर्गिके मन्वंतरे देवी माहात्म्ये
महिम्ना सुरवधः तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥ अविहवा च ॥ शाक्रादयः ॥ सुरगारा
निहतेति वीर्यं तस्मिन् सुरात्मनि सुरारिव लेच देव्या ॥ तां तुष्टुवत् ॥ प्रगाति न अ
शिरो धरांसा ॥ वाग्भिः प्रहर्षं पुलकोद्गमचारुदेहाः ॥ १ ॥ देव्या यया ततमि
दं जगदात्मशक्त्यानि ॥ शेषदेवगारा शक्तिसमुहसूत्र्या ॥ तामं विका मखित

॥ रायः ॥
॥ १४ ॥

देवमहर्षिपूजाभक्त्यानताः स्मविदधातुभुभानिसान ॥२॥ यस्याः प्रभावमनुलंभगवान
नंतोब्रह्माहुरश्चनहिवक्त्रमलंबलंब ॥ सावंडिकाखिलजगत्परिपालनायनाशायचाभु
भभयस्यमतिकरोतु ॥३॥ याश्रीः स्वयंसुकृतिनांभवनेष्वलक्ष्मीः पायात्मनां हृतधियां
हृदयेषुबुद्धिः ॥ भक्त्यासतांकुलजनप्रभवस्यलज्जातांतांनताः स्मपरिपालयदेवितिश्वं
॥ किंवर्ग्यामत्तवरूपमचित्पमेतकिंचातिवीर्यमसुरंभयकारिभारि ॥ किंचाहवेषु
चरितानितवातियानि सर्वेषु देवेषु सुरदेवगणादिकेषु ॥४॥ हेतुः समस्तजगतां त्रिग
णापि दोषैर्न ज्ञायसे हरिहरादिभिरप्यपारा ॥ सर्वाभयाखिलमिदं जगदंशभूतम
व्याकृता हि परमाप्रकृतिस्त्वमाद्या ॥५॥ यस्याः समस्तसुरतासमुदीरितानतप्रिं प्र
यातिसकलेषु मखेषु देवि ॥ स्वाहासि वैपितृगणास्पचतृप्तिहेतुरुच्चार्यसेत्वमत

॥ सप्त ॥

॥ १५ ॥

एव जनैः वधान् ॥ ७ ॥ या मुक्तिहेतुरविचिंत्य महावता च अम्यसे सुनियतेन्द्रिय
तत्त्वमा ॥ मोक्षार्थिभिर्मृनिभिरत्तसमस्तदोषैर्विद्यासि सा भगवती परमाहिदे
वि ॥ ८ ॥ शब्दामिका सुविमलर्पजुषां निधानमुद्गीथरम्यपदपाठवतां वसाम्नाम्
देवी त्रयी भगवती भवभावनायवाती च सर्वजगतां परमार्तिहंत्री ॥ ९ ॥ मेधा
सिदेवि विदिता खिलशास्त्रसारा दुर्गासि दुर्गभवसागरभोरसंगा ॥ श्रीः केटभारि
रुदयेककृता धिवासा गौरी त्वमेव शशि मौलिकृतप्रतिष्ठा ॥ १० ॥ ईषत्सहासमम
ले परिपूर्यस्व इविं वानुकारिकनकोत्तमकांतिकांतम् ॥ अत्यदुते प्रहृतमा
प्ररुषात धापिवक्त्रं विलोक्य सहसामहिषा सुरेशा ॥ ११ ॥ दृष्ट्वा तु देविकु
पितं भुङ्करी करालमुग्रच्छांकुसदृशच्छविपन्नमशः ॥ प्राणाग्नुमो वमहिषस्तदतीवचित्रं कै

॥ सप्त ॥

॥ १५ ॥

जीवितेहि कुपितांतकदर्शनेन ॥ १२ ॥ देवि प्रसीद परमाभवती भवाय सद्यो विनाशाय
सि कौपवती कुलानि ॥ विज्ञातमेतदधुनैव यदस्ममेतन्नीतं वलं सुविपुलं महिषासु
रस्य ॥ १३ ॥ ते संमता जनपदे बुधनानि ते वांतेषां यशांसि न वसीदति धर्मवर्गः ॥ ध्या
त एव निभृतात्मज भूतपदारायेषां सदा भुदयदा भवती प्रसन्ना ॥ १४ ॥ धर्म्मो गिदे
विसकलानि सदैव कर्म्मणापत्त्या दतः प्रतिदिनं लुक्कृती करोति ॥ स्वर्गं प्रयाति च ततो
भवती प्रसादा लोकत्रयपि फलदानं देवितेन ॥ १५ ॥ उर्गं स्मृता हरसि भीतिमशेषं
तोः स्वस्थेः स्मृता मतिमती वधुभांदरासि दारिद्र्यदुःखभयहारिणि कात्वं दया सर्वोप
कारकराण्यसदा ईक्षिता ॥ १६ ॥ एभिर्हं तेर्जगदुपैति सुखं तथैते कुर्वन्तु नाम नरका
यचिराय पापं ॥ संश्राममृतमुमधिगम्यादिवं प्रयातुमत्तेति नूनमहितान्ति निहंसि देवि

॥ सप्त ॥

॥ १६ ॥

७॥ इष्टवक्तिनभवती प्रकरोति भस्म सर्वा सुरा नारेषु यत्प्रहिणोति पिशाचं ॥ लोका सुयोतुरिप
दोपि हि शस्त्रपूजा ईश्वरमतिर्भवति तेष्वाहिनेषु साध्वी ॥ १८ ॥ खरुप्रभानिकरविस्फुरगोल
थोयैः भूलाय कान्तिनिवहेन दृशो सुराणाम् ॥ यन्नागतविलयमं भुमदिं दृश्वराद्योग्या न
मंतविलोकयतां तदेतत् ॥ १९ ॥ दुर्धृजवृजशमनंतवदेविशीलं रूपं तथैतदविचिंत्य
मनुत्पमये ॥ वीर्यचहंत हृतदेवपराक्रमाणां वैरिष्वपि प्रकटितैव दयात्वं येत्थं ॥ २० ॥
केनोपमा भवतु तेस्य पराक्रमस्य रूपं च शत्रुभयहार्यतिहारिक्रम ॥ चित्ते कृपा समर
निष्ठुरता च दृष्टा त्वये वदेविवरदे भुवनत्रयेषु ॥ २१ ॥ त्रैलोक्यमेतदखिलं रिपुनाशने
त्रातं त्वया समरसूदनेति तेपि हत्वा ॥ नीता दिवं रिपुगणा भयमप्यपास्तमस्माकमु
न्मदसुरारिभवं नमस्ते ॥ २२ ॥ भूलेन पाहि नो देवि पाहि खरुनचां विके ॥ दंटास्त्रनेन न

॥ रामः ॥

॥ १६ ॥

पाहिचा पज्यानिःस्वनेन च ॥ २१ ॥ प्राच्यां रक्षपुत्री च्योचचंडिके रक्षदक्षिणे ॥ भ्रामरो ना
त्मभूलस्य उत्तरस्यांतर्ध्वरि ॥ २४ ॥ सौम्या नियात्रिहपातित्रैलोक्यविचरंति ते ॥ या
निवात्यर्थघोरारिातैरक्षास्मांस्तथा भुवम् ॥ २५ ॥ खड्गभूलगदादीनियानिचास्त्राणि
तैर्विके ॥ करपद्मवसंगीति तैरस्मांश्चक्षुःसर्वतः ॥ २६ ॥ अविहवाच ॥ एवं कृता सुरै
र्दिव्यैः कुसुमैर्नन्दनोद्भवैः ॥ अर्चिता जगतां धात्री तथा गंधानुलेपनैः ॥ ३ ॥ भक्त्या सम
न्नेत्रिदशैर्दिव्यैर्धूपैस्तूपिता ॥ प्राह प्रसादमुमुखी समस्तात्पुगाता सुरान् ॥ २७ ॥
देवुवाच ॥ वियतां त्रिदशास्सर्वे यदस्मिन्नेभिवांक्षितम् ॥ देवा उचुः ॥ भगवत्याकृतं
सर्वं मर्किं विदवशिष्यते ॥ २८ ॥ यदयं निहतः शत्रुः रक्षाकं महिषा सुरा ॥ यदि चापि व
रो देयस्तथास्माकं महेश्वरि ॥ ३० ॥ संस्मृता संस्मृता तत्रोहिंसेथाः परमापदः ॥

॥ चंडि ॥
॥ १७ ॥

यश्चमर्त्यैतदेवेभिस्तत्तामोष्यस्यमलानने॥३१॥ तस्यविज्रिहितिभवेर्धनदारदिसंपदां॥ वृ
क्षयेस्तत्पत्रात्वंभवेथाः सर्वदां विके॥३२॥ ज्ञापिरुवाच॥ इतिप्रसादितादेवैर्जगतो
र्थेतथात्मनः॥ तथेत्युक्त्वाभडकालीवभूवांतर्हितानृप॥ इत्येतत्कथितंभूपसंभूतासा
यथापुरा॥ देवीदेवशरीरेभोजगत्रयहितैषिणी॥३४॥ पुनश्चगौरिदेहासासमुद्रता
यथाभवत्॥ वधायडुष्टदैत्यानांतथाभुंभनिभुंभयो॥३५॥ रक्षणायवलोकानांदेवा
नामुपकारिणी॥ तद्वदगुणमयारवांतयथावत्कथयामिते॥३६॥ इतिमार्कण्डेयपु
रानोसावर्गिकेमन्त्रतरेदेवीमाहात्म्येशकादिस्तुतिचतुर्थोऽध्यायः॥४॥ ॐ अस्यश्री
मन्त्रशतीस्तोत्रमालामन्त्रस्यउत्तरचरित्रस्यशंकरस्त्वितिष्टुक्छंदोमहासरस्वतीदे
वताकामोवीजंरवित्तत्वंश्रीमहासरस्वतीप्रीतयेपाठेविनियोगः॥ शंकरस्त्वयेन

॥ रामः ॥
॥ ७ ॥

मः शिरसि त्रिष्टुप्कुंदसेनमो मुखे श्री महासरस्वती देवताये नमो हृदये कामो वीजाय
नमो गुह्ये ॥ रवितत्त्वाय नमः स्तनयो ॥ ॥ अथ ध्यानम् ॥ पंचाश्रुलहला निशंखपुशले चक्रं
धनुः सायकं हस्ताब्जैर्दधतीं घनात विलसच्छीतां भुतुस्तपुभा ॥ गौरी देहसमुद्रवां निज
गता माधारभूजां महा पूर्वा मंत्रसरस्वती मनुभजे भुभां दिदैत्यादिनीं ॥ ॥ अपि रुवाच
॥ पुरा भुम्भनिभुम्भाभ्यामसुराभ्यां शचीयते ॥ त्रैलोक्यं यत्तभागाश्च हता मुदवताभ्र
यात् ॥ १ ॥ ता देवसूर्यातां तद्वदधिकारं तथैदवम् ॥ को वेरमथ याम्यं च चक्राते वरुणास्य
च ॥ २ ॥ ता वेवयव नर्द्धि च चक्रतुर्वहिकर्म च ॥ ततो देवा विनिर्द्धता भ्रष्टा ज्ञा पराजिता
॥ ३ ॥ हताधिकारास्त्रिदशास्त्राभ्यां सर्वे निराकृता ॥ महासुराभ्यां तां देवीं संस्मरंत्यप
राजिताम् ॥ ४ ॥ तया स्माकं वरोदन्नो यथा पत्नुस्म्य सा खिला ॥ भवतां नाशयिष्यामि त

॥ चंडि ॥

॥ १८ ॥

क्षणात्परमापदः ॥ ५ ॥ इति कृत्वा मतिं देवाहिमवंतं नगेश्वरम् ॥ जम्भुत्तत्र ततो देवी तिस्रमा
या प्रतुष्टुवुः ॥ ६ ॥ देवा कुतुः ॥ नमो देव्यै महादेव्यै शिवायै सततं नमः ॥ नमः प्रकृत्यै भद्रा
यै नियताः प्रगाता स्मताः ॥ ७ ॥ गौडायै नमो नित्यायै गौर्व्यै धात्र्यै नमो नमः ॥ ज्योत्स्नायै
चेदरूपी तेषु सुखायै सततं नमः ॥ ८ ॥ कल्याणायै प्रगाता वृद्धे सिद्धे कुर्मो नमो नमः ॥
नमस्तै भूभृतां लक्ष्यै शर्वाण्यै नमो नमः ॥ ९ ॥ दुर्गायै दुर्गपारायै सारायै सर्वकारि
ण्यै ॥ ख्यातै तथैव कृत्यायै धूम्रायै सततं नमः ॥ १० ॥ अतिसौम्या तिरौडायै नतास्तस्यै
नमो नमः ॥ नमो जगत्प्रतिष्ठायै देव्यै कृत्यै नमो नमः ॥ ११ ॥ या देवी सर्वभूतेषु विष्णु
मायति शदिता ॥ नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ १२ ॥ या देवी सर्वभू
तेषु चेतनेषु भिधीयते ॥ नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ १३ ॥ या देवी स

॥ रामः ॥

॥ १८ ॥

वर्भूतेषु बुद्धिरूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ १४ ॥ या देवी
सर्वभूतेषु त्रिडारूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ १५ ॥ या
देवी सर्वभूतेषु क्षुधारूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः
॥ १६ ॥ या देवी सर्वभूतेषु ह्यायारूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो
नमः ॥ १७ ॥ या देवी सर्वभूतेषु शक्तिरूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै
नमो नमः ॥ १८ ॥ या देवी सर्वभूतेषु तत्त्वारूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै नमस्तस्यै
नमस्तस्यै नमो नमः ॥ १९ ॥ या देवी सर्वभूतेषु शान्तिरूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै नम
स्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ २० ॥ या देवी सर्वभूतेषु जातिरूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ २१ ॥ या देवी सर्वभूतेषु तत्त्वारूपेण संस्थिता ॥ नम

॥ चंडि. ॥

॥ १८ ॥

स्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ २२ ॥ या देवी सर्वभूतेषु शान्तिरूपेण संस्थिता ॥ नमस्त
स्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ २३ ॥ या देवी सर्वभूतेषु भद्रारूपेण संस्थिता ॥ नमस्त
स्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ २४ ॥ या देवी सर्वभूतेषु कान्तिरूपेण संस्थिता ॥ नमस्त
स्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ २५ ॥ या देवी सर्वभूतेषु लक्ष्मीरूपेण संस्थिता ॥ नमस्त
स्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ २६ ॥ या देवी सर्वभूतेषु वृत्तिरूपेण संस्थिता ॥ नमस्त
स्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ २७ ॥ या देवी सर्वभूतेषु सत्यरूपेण संस्थिता ॥ नमस्त
स्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ २८ ॥ या देवी सर्वभूतेषु दयारूपेण संस्थिता ॥ नमस्त
स्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ २९ ॥ या देवी सर्वभूतेषु नृत्तिरूपेण संस्थिता ॥ नमस्त
स्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ३० ॥ या देवी सर्वभूतेषु मातृरूपेण संस्थिता ॥ नमस्त

॥ रामः ॥

॥ १८ ॥

स्पेनमस्तस्पेनमस्तस्पेनमोनमः॥३१॥यादेवीसर्वभूतेषुभ्रातिरूपेणसंस्थिता॥नमस्तस्पेन
 मस्तस्पेनमस्तस्पेनमोनमः॥३२॥इंदियागामधिष्ठात्रीभूतानामखिलेष्टया॥भूतेषुसत
 तंतस्पेव्याप्तिदेव्येनमोनमः॥३३॥चित्रिरूपेणयाकृष्णमेतद्व्याप्यस्थितंजगत्॥नमस्तस्पे
 नमस्तस्पेनमस्तस्पेनमोनमः॥३४॥कृतासुरैर्पूर्वमभीष्टसंश्रयातयसुरेन्द्रेणादिनेषुमे
 विता॥करोतुसानुभूतहेतुरीश्वरीभुभानिभडाणप्रेरुतुचापदः॥३५॥यासांप्रतंवेदं
 तदेवतापितैरस्माभिरीश्वराचसुरैर्नमस्यते॥याचस्यतातच्छ्रुतामेवहंतिनःसर्वापरो
 भक्तिविनम्रमूर्तिभिः॥३६॥ऋषिरुवाच॥एवंसत्त्वादिपुक्कानांतत्रपार्वती॥स्नातुमभ्यास
 योतोयेजानृष्यानुपनंदन॥३७॥साववितासुरासुभ्रर्भवद्भिःसूयतेवका॥शरीरकोश
 तश्चास्याःसमद्भूतायथाभवत्॥३८॥लोत्रंममैतत्क्रियतेभुंभदेत्यनिराकृतं॥देवैसम

५५

देवता

५५

॥ सप्त ॥

॥ २० ॥ ति

तिः समरेः निभुंभेन पराजिते ॥ ३६ ॥ शरीरकोशा पतस्याः पार्वत्यानिःसृतां विका ॥ कोशि
के ॥ समले पुततो लोके पुगीयते ॥ ४० ॥ तस्यां विनिर्गतायां तु कृत्वा भूत्वापि पार्वती ॥
कालिकेति स माख्याता हि माचल कृताश्रया ॥ ४१ ॥ ततो विकां परं रूपं विश्राणां सुम
नो हरम् ॥ ददर्श चंडो मुंडश्च भूयो भुंभ निभुंभयो ॥ ४२ ॥ ताभ्यां भुंभाय खारव्याता अती
व सुमनो हरा ॥ काप्यास्ते स्वी महाराज भासयंती हि माचलम् ॥ ४३ ॥ नैव ता दृक्कचिदूपं
दृष्टं केनचिदुत्तमम् ॥ तायतां काप्यसौ देवी गृह्यतां चासुरेश्वर ॥ ४४ ॥ त्रीरत्र मति
चार्वंगी पोतयंति दिशस्त्रिधा ॥ सा तु तिष्ठति दैत्येण्डतां भवाद्बुधुमर्हति ॥ ४५ ॥ या
निरत्नानि मगायोगजाश्चादीनि वैषभो ॥ त्रैलोके तु समस्तानि सांप्रतं भांति ते गृहे
४६ ॥ ऐरावतः समानीतो गजरत्नपुरंदरान् ॥ पाश्यात तत्तत्तुश्चायं तथैवोच्चैः श्रवाह

॥ रामः ॥

॥ २० ॥

यः॥४७॥ विमाने हंते संयुक्तमेतन्निष्ठतिर्ते गगो॥ रत्नभूतमिहानीते यदासीद्धेधसोऽनु
तम्॥४८॥ निधिरेष महापद्मः समानीतो धनेश्वरात्॥ किंजल्किनींदरो चाब्धिर्माला
मल्लानपंकजाम्॥४९॥ छत्रं ते वासरांगे हेकांचनभाविनिष्ठति॥ तथायं स्पंदनवरो
यः पुरासीत्यजायते॥५०॥ मत्स्योरुत्क्रांतिदानामशक्तिरीशत्वयाहता॥ पाशः स
लिलराजस्य भ्रातुस्तव परिग्रहे॥५१॥ निभुंभस्याब्धिजाताश्च समस्तारत्नजातयः॥
वह्निरपि ददौ तुभ्यमग्निशोचो च वाससी॥५२॥ एवं दैत्येन्द्रास्त्रानि समस्ता माहजानिते
स्त्रीरत्नमेषा कल्पाणीत्वया कत्मान गृह्यते॥५३॥ ऋषिरुवाच॥ निशम्येति वचं भुंभ
ः स तदा चंडमुपाडयो॥ प्रेषयामास सुग्रीवं हतदेव्या महासुरं॥५४॥ इति चेति च
वक्रव्यासा गत्वा वचनान्मम॥ यथाचाभ्येति संप्रीत्या तथा कार्यं त्वया लघु॥५५॥

॥ सप्त ॥

॥ २१ ॥

सतत्रगत्वा यत्रास्ते शैलो दृशेति शोभने ॥ सा देवी तानत ॥ प्राह भूतानां मधुरया
गिरा ॥ ५६ ॥ हत उवाच ॥ देवि देव्येश्वर ॥ भुंभस्त्रै लोका परमेश्वर ॥ हतो हं प्रेषित
स्तेन त्वत्सकाशमिहागतः ॥ ५७ ॥ अवाहतातः सर्वासु यः सदा देवयोनिषु ॥ नि
र्जिता रिविलदैत्यारिः स यदा ह भूताः सततः ॥ ५८ ॥ मम त्रैलोक्यमखिलं मम दे
वा वसातुगा ॥ यत्तभागा न हं सर्वा नुपास्यामि पृथक् पृथक् ॥ ५९ ॥ त्रैलोक्ये
वररत्नानि मम श्याम्य शोषतः ॥ तथैव गजरत्नानि हृत्वा देवेन्द्रवाहनं ॥ ६० ॥
श्रीरोदमथ नो हतमश्वरत्नं ममासुरैः ॥ उच्चैः श्रवत्स संततं तत्पुण्यपत्तसम
र्पितम् ॥ ६१ ॥ यानि चान्यानि देवेषु गंधर्वेषु रगेषु च ॥ रत्नभूतानि भूतानि ता
नि मय्येव शोभने ॥ ६२ ॥ स्वीरत्नभूतानां त्वा देवी लोके मया महवयम् ॥ सात्वम

॥ रामः ॥

॥ २१ ॥

स्मात्तुपागच्छयतेरत्नभुजोवयम्॥६३॥ मां वाममानुजं वापि निभुं भद्रमुक्ताविक्र
मम्॥ भजन्तं चंचलायां गीरत्नभूतासि वै यतः॥६४॥ परमैश्वर्यमनुते प्राप्य
सेमत्परियहात्॥ सत्तदुध्यासमालोच्य मत्परिग्रहनां वुज॥६५॥ अघिरुवाच॥
इत्तुक्तासा तदा देवी गभीरांतःस्मिता जगो॥ दुर्गा भगवती भद्राय ये दधार्यते ज
गत्॥६६॥ देवुवाच॥ सत्यमुक्तं त्वया नात्र मिथ्या किंचित्त्वयो दिने॥ त्रैलोक्याधि
पतिः भुंभो निभुं भद्रा पिता दृश॥६७॥ किंच त्रयस्य तिस्राने मिथ्या तत्क्रियते कथं
श्रूयतामत्यवुद्धित्वा तिस्रानाया हृता पुरा॥६८॥ यो मां जयति संशामे यो मे द
र्पय्य पोहति॥ यो मे प्रतिवलो लोके समे भर्ता भविष्यति॥६९॥ तदा गच्छतु भुंभो
त्र निभुंभो वामहासुर॥ मां जित्वा किंचिरेतां त्रयाणि गृह्णातुं मे लघु॥७०॥ हत

॥ सप्त ॥

॥ २२ ॥

उवाच ॥ अत्र लिप्तासि मे वत्स देवि ब्रुहि ममाग्रतः ॥ त्रैलोक्ये कः पुमान्निष्ठेदग्रे भुंभ
निभुंभयो ॥ ७१ ॥ अयेषामपि देत्यानां सर्वे देवानवै युधि ॥ तिष्ठन्ति संमुखे देवि
किं पुनस्त्रीत्वमेकिका ॥ ७२ ॥ इडाया सकला देवास्तस्युर्येषानसंयुगे ॥ भुंभादी
नां कथं तेषां स्त्री प्रयास्यसि संमुखम् ॥ ७३ ॥ सा त्वंगद्वयमये वोक्ता पार्श्वे भुंभनि
भुंभयो ॥ केशाकर्षणानिर्द्धतगौरवामागमिष्यसि ॥ ७४ ॥ देव उवाच ॥ एवमेतद्वली
भुंभो निभुंभश्चातिवीर्यवान् ॥ किं करोमि प्रतिहामेय दनालोचिना पुरा ॥
७५ ॥ स त्वंगद्वयमयोक्तं ते यदेतत्सर्वमादृतः ॥ तदा वक्ष्यामि सुरेन्द्राय सच
युक्तं करोतु यत् ॥ ७६ ॥ ॐ ॥ इति मार्कण्डेय पुराणे सावर्णि
के मन्वन्तरे देवी महात्म्ये हतवाक्यनामः पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ॥

॥ रामः ॥

॥ २२ ॥

अपि रुवाच ॥ इत्याकरा पितृवो देव्याः सह नो मर्षं करि नः ॥ समावह समागम्य देवरा
नाय विलसाम् ॥ १ ॥ तस्य हतस्य न द्या कमाकरा पासुरा इत नः ॥ स क्रोधः प्राह देव्या
नामधिपं कूप्रलोचनं ॥ २ ॥ हे धुप्रलोचना भुक्तं स्वसैन्य परिवारि नः ॥ नामानय व
लादृष्टं केशा कर्षसा विह्वलां ॥ ३ ॥ तस्य रित्रागादः कश्चि द्वादिचो निहृते वरः ॥
सह न त्मो मरो चापिय शोग भव रगव वा ॥ ४ ॥ अपि रुवाच ॥ तेनातप्रसन्नः शीघ्रं
मदेनो धुप्रलोचनः ॥ वतः षष्ठ्या सहसाराणाममुगाराणामुतं ययौ ॥ ५ ॥ सदृष्टातां
नतो देवीं तु हिनाचल संस्थितां ॥ जगादोच्चैः प्रयाही निमूलं भुंभ निभुंभयो
॥ ६ ॥ नचेत्प्रीत्या घभवती मउर्नीरमुपेक्ष्य नि ॥ नतो वलात्रया मेव केशा क
र्षसा विह्वला म् ॥ ७ ॥ देव्युवाच ॥ देव्ये श्वरे राघुहितो वलवान्चल संवृज

॥ कं डि ॥

॥ २३ ॥

॥ वलभ्रवसि मामेवंततः किंतेकरोम्यहम् ॥ ८ ॥ अषिरुवाच ॥ इत्युक्तः सोभ्य
भावनामसुरोक्षप्रलोचनः ॥ हुंकारेणैव तं भस्मसाचकारं विकृततः ॥ ९ ॥
अथ क्रुद्धं महासैन्यमसुराणां तथां विका ॥ ववर्षसायकैः श्रीक्षोभतथा
शक्तिपरस्वधैः ॥ १० ॥ ततो धुनसट् ॥ कोपात्कुत्तानादंसुभैरवम् ॥ पपातासु
रसेनायांसि हो देव्याः स्ववाहनः ॥ ११ ॥ कांश्चिन्करप्रहारेणादेत्यानास्येनवा
परान् ॥ आक्रांत्वा चाधरेणान्ना नृघानसममहासुरान् ॥ १२ ॥ केषां वित्याट्या
मासनखैः कोष्ठानिकेसरी ॥ तथा तलप्रहारेणाशिरांसि कुतवायथक् ॥ १३ ॥
विद्धि न वाहिरसः कुतास्तेन तथापरे ॥ पपौ बहधिरं कोष्ठादनेषां धुनकेशर ॥ १४ ॥
क्षरो न तद्वलं सर्वक्षयं नीतं महान्मना ॥ नेन केसरिणा देव्यावाहनेन ॥ त्रिकोपिना

॥ रामः ॥

॥ २३ ॥

श्रुत्वा तमसुरं देव्या निरुतं धूम्रलोचनं ॥ वलं च क्षयितं कृत्स्नं देवी केशरिगान
तः ॥ १६ ॥ चुकोप देव्या धिपतिः ॥ भुंभः प्रसूतिना धरः ॥ श्री तापया मास च नो
चंड मुंडौ महासुरौ ॥ १७ ॥ हेचराड हेमराड वलैर्वेहले परिवारितः तत्र गच्छ
तगत्वा च सासमानीय नां लघु ॥ १८ ॥ केशेषा कृष्णवद्धा वायदिवः संशयो
युधिः ॥ तक्षशेषा युधेः सर्वैरसुरैर्विनिहंयताम् ॥ १९ ॥ तस्यां हताया दुष्टाया
सिंहे च विनिपातिने ॥ शीघ्रमागम्य नां वद्धा गृहीत्वा नामथां विकाम् ॥ २० ॥
इति मार्कंडेयपुराणे सावर्णिं केमचं तरे देवी माहात्म्ये धूम्रलोचनवधो
नाम षष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥ अथिरुवाच ॥ आ तस्मात्ते न नो देव्या चराड मुराड पुरो
गमाः ॥ चतुरंगवलो पेताय युरभ्युद्यता युधाः ॥ १ ॥ ददभुत्ते न नो देवी मी

॥ चं. डि. ॥

॥ २४ ॥

षष्ठासां व्यवस्थिताम् सिंहस्योपरिशोलेऽभंगे महति कोचने ॥ २ ॥ ते दृष्ट्वा नो स
मादानुमुद्यमं चक्रुः हयता ॥ आकृष्य चापासिधरास्तथा येन न समीपगाः ॥ ३ ॥
ततः कोपं चकारोच्चैरेविकाजानरीश्रुतिः ॥ कोपेन चास्यावदनं मसीवरो मभू
न्नदा ॥ ४ ॥ भुङ्क्ते कृत्वा तस्या ललाटफलकाऽतश्च ॥ कालीकरालवदना विनि
ःक्रांता सिपाशिनी ॥ ५ ॥ विचित्रत्वद्वाङ्मयानरमाला विभूषणा ॥ दीपि चर्मव
शीधाना भूषणं सान्निभैरवा ॥ ६ ॥ श्रुतिविसारवदना जिह्वा ललनभीषणा ॥
निमग्नारक्तनयनाना हास्यरितस्त्रिपुरा ॥ ५ ॥ सावेगेनाभिपतिता यातयंती म
हासुरान् ॥ सैन्ये तत्र सुरारीणां मभक्षयतत दलम् ॥ ८ ॥ पार्श्विग्राहं कुशग्रहि
यो धृष्टा समचिन्तान् समाक्षये कस्मिन्मुखे विक्षेपवारणान् ॥ ९ ॥

॥ रापः ॥

॥ २४ ॥

तथैव यो धं नुरगेः रथं सारथिना सह । निक्षिप्य वक्त्रे दशनैश्चर्वयं पतिभैरवम् ॥
१० ॥ एकं जगत् ह केशेषु ग्रीवायामथ चापरम् । पादेनाक्रम्य चैवान्यमुरसायम
पोथयन् ॥ ११ ॥ त्रैशुक्लानि च शस्त्राणि महास्वारिणो जथासुरैः ॥ मुखे न जगत् ह
षा दशनैर्मथिना अपि ॥ १२ ॥ वलिनां न दलं सर्वं मसुराणां महात्मनाम् ॥
मम द्वाभक्षयं चान्या न स्यान्नाड्यं तथा ॥ १३ ॥ असिना निहताः केचि केचि
न वद्वांगनाडिताः ॥ जग्युर्विनाशं मसुरा दन्ताग्रभिहतास्तथा ॥ १४ ॥ क्षरो मज
दलं सर्वं मसुराणां निपाति तम् ॥ दृष्ट्वा च शोभि दुःखावनां कालीमतिभीषणा
म् ॥ १५ ॥ शरवर्षैर्महाभीमैर्भीमाक्षीनां महासुरः ॥ हृदयामास च क्रेश्च मुं
क्षिप्रेः सहस्रशः ॥ १६ ॥ तानि च कारापने कानि विशमानानि तन्मुखम् ॥ व

॥ चंडि ॥

॥ २५ ॥

भुर्यथार्कविवादि सुवह्नि घनोदरम् ॥ १० ॥ ततो जहासानि गुरुपाभी मंभैरवगादिनी
कालीकरालवक्रांत इदं शकशानो ज्वला ॥ ११ ॥ उन्मथस्व महासिंहदेवी चंडमधाव
त ॥ गृहीत्वा चास्य केशेषु शिरस्तेनासिना छिनत् ॥ १२ ॥ अथ मुण्डो मधावता दह्य
चंडं निपातितम् ॥ तमप्यपानय दूमो सा खड्गाभिहतं रुधा ॥ १३ ॥ हतशोचं तत
सैव दह्य चंडं निपातितम् ॥ मुण्डं वसु महावीर्यं विशोभे जभयानुरम् ॥ १४ ॥
शिरश्चरात्स्य काली च गृहीत्वा मुण्डमेव च ॥ ग्राह्यं चंडा दहास मिश्रसंभेभ्य
चंडिका ॥ १५ ॥ मयानवा जोपहतौ चरात् मुण्डो महापथु ॥ युद्धयते स्वयं भुंभं
निभुंभं च हनिष्यति ॥ १६ ॥ अथ हवा च ॥ तावानि तौ दह्य चंडं मुण्डो महापथु
उवाच काली कल्याणी ललित चंडिका वचः ॥ १७ ॥ यस्या चंडं च मुण्डं च गृ

ततो

॥ तामः ॥

॥ २५ ॥

हिताचमपागता॥ त्वामुंडेति न तो लोके स्थाता देवि भविष्यसि॥ २४ ॥ इति मा
करंदेयपुराणे सावर्णिके मन्त्रे देवी माहात्म्ये चंडमुंडवधः सप्तमोऽध्यायः
७॥ अघिरुवाच॥ चंडे च त्रिहस्ते देत्ये मुंडे च विनिपातिते॥ वरुलेषु च सैर्ये
पुक्षयिते च सुरेश्वर॥ १ ॥ ततः कोपं पराधीनचेताः भुंभप्रतापवान्॥ २ ॥
योगं सर्वं सैम्यानां देत्या नामादिदेशह॥ ३ ॥ अघमर्ववलेर्देत्याः षडशी
तिरुदायुधाः॥ कंबुना च नुराशी त्रिनिर्णयानुस्त्वलेर्देताः॥ ४ ॥ कोटिवीर्या
रिपंश्चाशदतुरारणीकुलानि वै॥ शतं कुलानि धौ श्रणां निर्गच्छन्तु ममाहया
५॥ कालकादौ रुदामोर्याः कालकेयास्तथा सुरा॥ मुद्राय सज्जनिर्णयानु
आज्ञया त्वरिता मम॥ ६ ॥ इत्याहोप्या सुरपतिः॥ भुंभो भैरवशासनः॥ नि

॥ चंड ॥

॥ २६ ॥

जंगममहासैन्यः सहस्रैर्वहभिर्वृत ॥ ६ ॥ आयांतं वंडिका दृष्ट्वा तस्यैव मम निभीष
राम् ॥ ज्यास्वने परया मासधरणी गगनांतरं ॥ ७ ॥ ततः सिंहो महानाद
मनी वक्रतवात्रप ॥ घंटा स्वनेन तत्राहं मेविका वोपहं हवन ॥ ८ ॥ धनुर्ज्या
सिंह घंटानां नादा परितदिष्टुत्वा ॥ भीनादैभीषरोः काली जिग्येवित्तारि
तानना ॥ ९ ॥ तन्निनादमुपश्रुत्वा देवस्यैवैश्वर्यं दिशो ॥ देवी सिंहस्यथाका
ली सरोषेः परिवारित ॥ १० ॥ एतस्मिन्तरे भूपविनाशाय सुरादिषां ॥ भवाम्ना
मरसिंहानामनिवीर्यवलात्तिता ॥ ११ ॥ ब्रह्मेश गृहविष्णुनांतथैकस्य च
शक्तयः ॥ शरीरेभ्यो विनिःक्रमत इपैश्चंडिकां ययुः ॥ यस्य देवस्य यदुपेय
थाभूषणावाहनम् ॥ (न ह देवहितं कृत्तिरसुरा यो रुमाय यो १३)

॥ रामः ॥

॥ २६ ॥

नहदेवहितरुक्मिरसुरभ्योऽपुमाययौ॥१३॥ हंसयुक्तविमानाग्रेसारसूत्रकम
उलुः॥ आयाता वलराः शक्तिर्वेसारीसाभिधीयते॥१४॥ माहेश्वरी वृषारू
ढात्रिभूतवर्धारिणी॥ महाहिवलेया प्राप्ता चंद्रोत्पत्तिर्विभूतवरा॥१५॥ कौमा
रिशक्तिहस्ताचमयूरवरवाहना॥ यो ह्युमभ्याययोदैत्या नविकाग्रह रूपि
णी॥१६॥ तथैव वैष्णवी शक्तिगरुडोपरिसंस्थिता॥ शंखचक्रगदाशार्ङ्ग
खड्गहस्ताभ्युपाययौ॥१७॥ यज्ञवाराहमनुलं रूपेया विभ्रतो हरेः॥ शक्तिः
साप्पापयौतत्रावाराहं विभ्रती ननु॥१८॥ नारासिंहोत्सिंहस्य विभ्रती स
दृशंवपु॥ प्राप्ता ननु सदाक्षेपक्षिप्रनक्षत्रसंहति॥१९॥ वज्रहस्ता नथैवै
षी गजराजोपरिस्थिताः॥ प्राप्ता सहस्रनयना यथा शक्तस्तथैव सा॥ २०॥

॥ चंडि ॥

॥ २ ॥

नतः परित्तलाभिरीशानो देवशक्तिभिः ॥ हसन्तामसुराः शीघ्रं मम पीत्या हचंडिकां
२१ ॥ ततो देवी शरीरात्तु विनिःक्रान्ता निभीषणा ॥ चंडिका शक्तिरसुग्रा शिवा श
न निनादिनी ॥ २२ ॥ साचाहधुम्रजटिलपीशानमपराजिता ॥ हततंगछभगवत्या
भ्वंभुंभनिभुंभयोः ॥ २३ ॥ ब्रूहिभुंभं त्रिभुंभं वदनवावतिगर्वितो ॥ येचायेदान
वास्तत्रयुद्धाय समुपास्थिताः ॥ २४ ॥ त्रैलोक्यमिंदोलभतां देवाः संजुहविभुंजः ॥
यस्य प्रयातपाताले यदि जीविनुमिच्छथ ॥ २५ ॥ वलावलेपादथ वेडवां तोयुद्ध
काक्षिणाः ॥ तदा गच्छतत्प्यंतु मद्धिवापिशिते नवः ॥ यतो नित्युक्तो दोन्येनत
या देव्या शिवः त्वयम् ॥ शिवहर्त्री तिलोके सिंहासनः सात्वातिमागता ॥ २६ ॥
तिपि श्रुत्वा वचो देव्याः शर्वात्पातं महासुरः ॥ अमर्षा हरिजातगुर्यत्र काया

॥ रामः ॥

॥ ३ ॥

यनीस्थिता॥२८॥ नतः प्रथममेवाग्रे शरशः कृष्टिहृष्टिभिः॥ चवर्षुतद्वतामर्षा
सां देवी ममरायः॥२९॥ साचताप्रहिता चारणा भूलसक्ती परस्वधान्॥
विच्छेदलीलया ध्यानधनुर्मुक्तैर्महेषुभिः॥३०॥ तस्यायतनतथा काली
भूलपानविदारिता च॥ खट्वांगपोथितांश्वरी कुर्वनीयचरं नदा॥३१॥ क
मंडलुजलाक्षे पहतवीर्या हतेजसः॥ व्रक्षणीचाकरोद्धनूयनयेनस्यधा
वति॥३२॥ माहेश्वरी त्रिभूलेन तथा चक्रेणा वैष्णवी॥ देत्याज्जघानको
मारी तथा शङ्खातिकोपना॥३३॥ ऐंडी कुलिशपात्रेन शानशो देत्यज्ञनवा
येतुर्विदारिताः पद्मांरुधिरौ च प्रवर्षिताः॥३४॥ तुंडप्रहारविध्वंसा दंष्ट्रा
प्रक्षतवक्षसः॥ वराहमूर्त्याश्च पञ्चशुक्रेणा च विदारिताः॥३५॥ नखैर्विदारि

॥ चं दि ॥

॥ २८ ॥

नाथ्याभ्यान्मक्षयंती महासुरान् ॥ नरसिंही च चाराजो नादा पूर्यादि गेवरा ॥ ३६ ॥
चं ॥ ३६ ॥ हासे र सुराः शिवहृत्पभि हृषिताः ॥ पेनुः पृथिव्यां पतिनां त्नांश्च त्वा स
थमा तदा ॥ ३७ ॥ इति मान्दगरो कुडुम दयं न महासुरान् ॥ दृष्टु भुपाये वि
विधे र्ने भुर्देवारि सैनिकाः ॥ ३८ ॥ पलायन पपा नृष्टु दैत्यान्मान्दगरादिना न
योऽहु मभ्याय यौ कुठोर कवी जो महासुर ॥ ३९ ॥ रक्त विंदर्य दाभू मौ पतन्य स्य
शरीर तः ॥ समुत्पत्ति मेदिना लन्ध्र माणा लदा सुर ॥ ४० ॥ युयुधे सग दा
पातिारिं दश क्त्वा महासुरः ॥ ततः श्वैर्डी त्वव जे रा रक्त वी ज मत्ता डय न् ॥
४१ ॥ कुलिशो नाहन स्या भुवहु शुभ्रा वशो रित न् ॥ समुत्पत्ति ततो योधा
ल दूपा लन्ध्र रा क्रमाः ॥ ४२ ॥ यावन्तः पत्तिता लन्ध्र शरीरा डक्त विंदवः ॥

॥ रामः ॥

॥ २८ ॥

म

नावेनः पुरुषाजानास्तदीयं वलविक्रमा ॥ ४३ ॥ तेनापियुयुधात्तत्र पुरुषारक्तं
भवान् ॥ संममात्तभिरत्युग्रशस्त्रपातानिभीषणाम् ॥ ४४ ॥ पुनश्च वज्रपातेन
क्षतं स्पृशितो यदा ॥ ववाहरक्तं पुरुषास्तनोजानाः सहस्रशः ॥ ४५ ॥ वैष्णवी
समरे चैनं चक्रेणाभिजघान ह ॥ गदयानाऽयामास ह्येदीतमसुरेश्वरम् ॥
४६ ॥ वैष्णवी चक्राभिन्नस्य हृदिरत्नावसंभवेः ॥ सहस्रशो जगद्धातं तस्य मा
रौर्महासुरैः ॥ ४७ ॥ इत्तगजघान कौमारी वारही च तथा सिना ॥ माहेश्वरी
त्रिशूलेन रक्तवीजं महासुरम् ॥ ४८ ॥ सनापि गदया देत्यः सर्वा एव हन
न्त्यथ क ॥ मातृकोपसमाविष्टे रक्तवीजो महासुरः ॥ ४९ ॥ तस्याह न स्पवत
धाशक्तिभूलादिभिर्भुवि ॥ पपात यो वै रक्तो घस्तेनाशान्शानशोसुरः ॥ ५० ॥

॥ चंडि ॥

॥ २६ ॥

नेश्वासुरासकंभूतैः रसुरैः सकलं जगत् । व्याप्रमासीन्नतो देवाभयमाजगृह्णन्
मम् ॥ ५१ ॥ तान्निषसा नुरादृष्टुं चंडिका प्राह सत्वरं ॥ उवाच काली चापुराणं वि
सरं वद नं कुतः ॥ ५२ ॥ मच्छुस्रपातं संभूतान् रक्तविंदुमहासुरान् ॥ रक्तविंदोः प्रती
कृतं वक्त्रे तान्नेन वेगिना ॥ ५३ ॥ भक्षयंती चरं शीतं दुग्धं त्रामहासुरान् ॥ एवम
षक्षयं देवः क्षीणारक्तो गमिष्यति ॥ ५४ ॥ भक्षमाणा त्वया चोग्रान् चोत्पत्य
ति चापरे ॥ इत्युक्त्वा ततो देवी भूलेनाभिजघान तं ॥ ५५ ॥ पुरेन काली जगृ
हे रक्तवीजं स्पशोरितं ॥ ततो सा वाजघानाथ गदया तत्र चंडिको ॥ ५६ ॥ नचा
स्पवेदनां चक्रे गदया ततो ह्यिकामपि ॥ तस्याह तस्य देहानुवदुभु आवशो
शितं ॥ ५७ ॥ यत्तत्तत्तद्वक्त्रेण चासुं डासं प्रतीच्छति ॥ अतिसमुद्रनायस्या

रायः

२६

रक्तपातान्महासुराः॥ तंश्च बाह्यथचासुं प्रपयो न स्पृशो रितम्॥ देवीशूले
न वज्रेण वा शौरसिभिर्मणिभिः॥ ५८॥ जघान रक्तवीजं तं चामुरापी न शो
रितम्॥ स पपात मही पृष्ठे शत्रुसंघसमाहतः॥ ६०॥ नीरक्तश्च महीपाल र
क्तवीजो महासुरः॥ तनो हर्षमनुलभवा पुत्नी दशानप॥ ६१॥ तेषां मातृ
गरां जानो न नन्त्री प्रष्टुं दोद्धतः॥ ६२॥ इति मार्कण्डेयपुराणे सावर्णि के म
न्तरे देवी माहात्म्ये रक्तवीजवधो नामाष्टमोऽध्यायः॥ ८॥ राजोवाच॥ विचि
त्रमिदमाख्यातं भगवन्भव नाममा॥ देव्याश्चरितमाहात्म्यं रक्तवीजवधाश्चि
तम्॥ १॥ भूयश्चेच्छा महं श्रोतुं रक्तवीजनिपातिने॥ चकार भुंभो यत्कर्म नि
भुंभश्चानि कोपतः॥ २॥ अषिरुवाच॥ चकार कोपमनुले रक्तवीजनिपा

॥ सप्त ॥

॥ ३० ॥

निभे भुंभासुरो निभुंभश्च हने ध्वये पुचा हवे ॥ ३ ॥ हयमानं महासेयं विलोक्या मर्षमुदह
त्र ॥ अभ्यधावन्निभुंभो धमुखया सुरसेनया ॥ ४ ॥ तस्याग्रतस्तथा पृष्टे पार्श्वयोश्च म
हासुरा ॥ संदह्ये पृथाः क्रुद्धा हंते देवीमुपाययु ॥ ५ ॥ आजगाम महावीर्यभुंभो पितृ
वलैर्द्वज ॥ निहंतुं चंडिकाकोपात्क्रुद्धा युद्धं नुमात्तभिः ॥ ६ ॥ ततो युद्धमतीवासी देव्या
भुंभन्निभुंभयो ॥ शरवर्षमतीवोग्रं मेघयो निववर्षतो ॥ ७ ॥ विच्छेदात्ताञ्छुरात्ता
भ्यां चंडिकास्तशरोत्करैः ॥ ताडयामास चाक्रेः पुत्रासौ घोरसुरेश्वरौ ॥ ८ ॥ निभुंभो
निशितं खड्गचर्म वा दाय सुप्रभं ॥ अताड्य मूर्द्ध्नि सिंहं देव्या वाहनमुन्नमं ॥ ९ ॥
ताडिते वाहनै देवीक्षरप्रेषणा सिमुन्नमम् ॥ निभुंभस्यापु विच्छेदचर्म वाप्यष्ट
चंडकम् ॥ १० ॥ द्विजैश्चर्मणि खड्गे च शक्तिं विक्षेपतो सुराः ॥ तामप्यस्य द्विधा चक्रे

॥ रामः ॥

॥ ३० ॥

चक्रेणाभिमुखागतं॥११॥ कोपाध्यानेतिभुंभोत्थभूलेनग्राहकानव॥ आयोनेमुष्टि
पतिनदेवीतचाप्यचर्यायत॥१२॥ आविध्याथगदांसोपिचिक्षेपवडिकोप्रति।
सापिदेव्यात्रिभूलेतभिन्नाभस्मत्त्वमागता॥१३॥ ततःपरभ्रुहस्ततमायांनदैत्यं
गठम् आहृत्यदेवीवारुणोद्यैरयातयतभूतले॥१४॥ तस्मिन्निपतितेभूमौतिभुंभे
भीमविक्रमे॥ भ्रातर्यतीवसंकुद्धःप्रययौहंतुमंविकां॥१५॥ सरथस्थतदात्पुष्टे
र्हतीतपरमायुधैः॥ भुजैरक्षाभिरतुलैर्व्याप्याशेषंवभौनभः॥१६॥ तमायांनस
मात्लोक्यदेवीशंखमवादयत॥ ज्वाशब्दंवापिधनुश्चकारातीवऽसहं॥१७॥
पूरयामासककुभोतिजघंटास्वनेनव॥ समस्तदैत्यसैन्यानांतेजोवधविधारि
ना॥१८॥ ततःसिंहोमहानादैत्याजितेभममहामदैः॥ पूरयामासगगनंगानथोपदि

॥ चंडि ॥

॥ ३१ ॥

शोदश ॥ १८ ॥ ततकालीसमुत्पत्त्यगगनंक्षाममाडयत् ॥ कराभ्यां न त्रिनादेन प्राकचनान्नेति
रोहिना ॥ २० ॥ अट्टहासमशिखं शिवहनि चकार ह ॥ तैः शब्देरसुरास्त्रैः सुभ्रंभकोपं
परं ययौ ॥ २१ ॥ इरात्रास्त्रिष्टुतिष्टुतिव्याजहारं विकायदा ॥ तदा जयेत्यभिहितं देवे ॥
राकाशसंस्थिते ॥ २२ ॥ भुंभेनागत्ययाशक्तिर्मुक्ताज्वालातिभीषणा ॥ घ्रायंति वहि
कूपाभासानिरात्मा महोल्कया ॥ २३ ॥ सिंहनादेन भुंभस्य व्याघ्रं लोकत्रयान्तरं ॥ निर्घा
तनिश्चनो घोरो जितवानवर्णापते ॥ २४ ॥ भुंभमुक्तामुरादेर्वी भुंभस्तप्रहिताश्वरान्
विच्छेदस्वशरैस्तैः शतशोथमहत्त्रश ॥ २५ ॥ ततः सा चंडिका क्रुद्धा भूलेनाभिजघा
नतं ॥ सतदाभिहतो भूमौ मूर्च्छितो निपपात ह ॥ २६ ॥ ततोतिभुंभः संप्राप्य चेतनामा
तमामुक् ॥ आजघान शरैर्देवी काली के शरिरांतथा ॥ २७ ॥ पुनश्च कृत्वा बाहूनाममु

॥ राम ॥

॥ ३१ ॥

तंदुजेभर॥ चक्रायुते नदिनिजभ्रूदयामासचंडिका॥ २८ ॥ तनोभगवती भुभोग
दामादायचंडिका॥ अभधावतवैहंतुंदैत्यसेनासमावृत॥ २९ ॥ तस्यापतूरुवाभु
गदाविच्छेदचंडिका॥ स्वदेनशितधारेणामवभूलंसमाददे॥ ३० ॥ भूलहंतस
मायांतनिभुभममरादमं॥ हृदिविद्याधभूलेनवेगाविद्धेनचंडिका॥ ३१ ॥ मि
त्रस्यनस्यभूलेनहृदयात्रिःसृतोपर॥ महाबलोमहावीर्यतिष्ठेतिपुहषाव
दन्॥ ३२ ॥ तस्यनिष्क्रान्तेदेवीप्रहस्यत्वनवन्नत॥ शिरश्चिच्छेदवद्धेनततोसावप
तदुवि॥ ३३ ॥ ततःसिंहशुखादोग्रदंष्ट्राक्षस्माशिरोधरान्॥ असुरांस्तथाकाली
शिवदूतीतथापरान्॥ ३४ ॥ कौमारिशक्तिनिर्मिता॥ केचिन्नेभुर्महासुरा॥
ब्रह्मराणीमंत्रपूजेनतोनान्येनिराकृता॥ ३५ ॥ माहेश्वरीत्रीभूलेनभिन्नाःपुन

॥ चंडिः ॥

॥ ३२ ॥

सथापरे वाराहीतुडघातेन केचि चुरां कृता भुवि ॥ ३७ ॥ खंडं खंडं च चक्रैरावैष्णव्या
दानवाः कृता ॥ बज्रेण चैडी हस्ताग्रविमुक्तेन तथापरे ॥ ३८ ॥ केचि द्विनेशुरसुराः के
चित्रेण महाह्वान ॥ भक्षिताश्चापरे काली शिवहर्त्री मृगाधिपे ॥ ३९ ॥ इति मा
कंडेयपुराणोसावर्णि केमचंतरे देवी माहात्म्ये निभुंभवधोनामनवमोऽध्यायः
॥ ऋषिरुवाच ॥ निभुंभंति हंतं दृष्ट्वा भ्रातरं प्रारासंमितं ॥ हृत्पमानं वलं चैव
भुंभक्रुद्धो ब्रवीद्वचः ॥ १ ॥ बलावलेपादृष्टे त्वमादुर्गैर्गर्वमावह ॥ अस्यासां वल
माश्रित्य युध्यसे यात्रिमात्रिनी ॥ २ ॥ देव्युवाच ॥ एकैवाहं जगत्प्रचिदितीयाका
ममापरा ॥ पश्येतादृष्टमय्येव विशं सोमदिभूतयः ॥ ३ ॥ तजः समस्तास्मादे
व्यो ब्रह्मणी प्रमुखा लयां तस्या देव्यात्मनो जगदुरे कैवासी तदविका ॥ ४ ॥

रायः

॥ ३२ ॥

६३ ॥ अहं विष्णुः सारवहः प्रहिरुहः पृथ्वी ॥ तत्संस्तु मये वै ॥
स्थितिः ॥ ५ ॥ अविर्भवाच्च ॥ ततः ॥ त्वत्तेषु देवैः प्राः भुंक्तस्य चो ॥ ५ ॥
सर्वदेवाः मम सारवाचपातमां मू ॥ ६ ॥ इत्युक्तः शितेः शब्देः सथा वै श्वे ॥
दत्तः ॥ तयो युक्तमभ्युदयः तर्जनी कथयं करम् ॥ ७ ॥ दिव्या राप सुभाते ॥
ततो मुमुक्षुः सथा विक् ॥ ८ ॥ भंजना निदे सेंद्रस्य तानी घात कर्त्तुः ॥ ९ ॥
प्रकृतानि तेन च स्वाति विदिते परमेश्वर ॥ वभंजनी तये दो गहं करी ॥
सादिभिः ॥ १० ॥ ततः शरशाने देवी माछा दयत सौ ॥ ११ ॥ अविर्भवाच्च ॥
उत्थि चैव चेषुभिः ॥ १२ ॥ द्वित्रेः गृषि देतोऽतः ॥ १३ ॥ नि ॥
दं देवी तत्रैराताम स्य करे स्थिता ॥ १४ ॥ ततः ॥ कृष्णपादः ॥

॥ सं-डि ॥

॥ ३३ ॥

भानुमन् ॥ अभ्यवतनो देवी दैत्यानामधिपेश्वरः ॥ १२ ॥ तस्याप्यननस्य वा ॥
दचंडिका ॥ धनुर्मुक्तैः शिनेर्वीरौ श्वर्मचारककारपतः ॥ १३ ॥ हतश्रुतं स दत्त
ब्रधचाविसारथिः ॥ जग्राह मुद्गरघोरं मविका निधनो घनः ॥ १४ ॥ चिच्छेदा
ततस्तस्य मुद्गरं निशिनेः शरैः ॥ तथापि सोभ्यधा वनां गहिमुध्वादे गवः
॥ १५ ॥ समुष्टिपातयामास हृदये दैत्यपुंगवः ॥ देव्यास्तं चापि सा देवी न लेनोत्त
न। इत्यतः ॥ १६ ॥ ततः प्रहाराभिहतो निपपात महीतले ॥ स दैत्यराजः सहस्र
पुनरेव तथोत्थितः ॥ १७ ॥ उन्नत्य च प्रशूलोत्तैर्देवी गगनमास्थितः ॥ तत्राच
सान्निराधारायुयुधैरेन चंडिका ॥ १८ ॥ निपुणं त्वेन हं दैत्यश्वं च पराज
रं ॥ चक्रानुप्रथमं तिष्ठ मुनिविस्मयकारकं ॥ १९ ॥ ततो निपुणं विरहं

॥ ३३ ॥

॥ ३३ ॥

तेनां विकासह उन्मात्प्रभ्रामयामासचिसेपधरणीतले॥२०॥ सक्षिप्रोधरां
प्राप्यमुष्टिमुद्यम्यवेगिन॥ अभ्रधावनदुष्टावनदुष्टात्माचंडिका निधनेद्व
या॥२१॥ तमायांतं ततो देवी सर्वदेत्यजनेश्वरम्॥ जगत्पापातयामासभि
त्वालेनवक्षसि॥२२॥ सगतासुःपपात्रोर्वा देवी भूलायविक्षज॥ बाल
यसकलां पृथ्वीं साक्षिदीपां सपर्वतां॥२३॥ ततः प्रसन्नमति लेहनेतस्मि
दुरात्मनि॥ जगत्सास्थामती वापनिर्मलश्चाभवन्नभः॥२४॥ उन्मात्प्रमेघाः स
त्काये प्रागाशालेशमं ययुः॥ सरितो मार्गं वाहि न्यतथा संस्तत्रपातिते॥
२५॥ ततो देवगस्मात्सर्वैर्हर्षनिर्भरमानसाः॥ वभ्रुर्निहनेनस्मिन्नृगेध
र्वाललितं जगुः॥ अवाप्यस्तथैवात्यनन्दं शुभाप्सरोगरा॥ ववुः प्राप्य

॥ चं. डि. ॥

॥ ३४ ॥

सथावाता सुप्रमोभृद्दिवाकरः ॥ ३॥ जत्तलुश्याग्रयशाभाः शान्तिदिग्जनि तस
ना ॥ इति मार्कण्डेयपुराणे सावर्तिके मन्त्रे देवीमाहात्म्ये भुंभवधः
दशमोऽध्यायः ॥ १० ॥ आचिह्वाच ॥ देव्या हते तत्र महासुरेण्डे से द्वाः सुरावहि
पुरोगमात्ताम् ॥ कात्यायनी ॥ नृष्टु वरिष्ठं भादिका सितकानुविकासिता
शा ॥ १ ॥ देवी प्रपन्नानि हरेषु सीदेषु सीदमातर्जगतो विलस्य ॥ प्रसीद वि
श्वेश्वरी पाहिविश्वं त्वमीश्वरी देवि चराचरस्य ॥ २ ॥ आधारभूता जगत
स्त्वमेका मही श्वरूपेण यत् स्थितासि ॥ ३ ॥ अपांस्वरूपस्थिता त्वयै नृ
प्याप्यते कृत्स्नमलं घूर्वायै ॥ ३ ॥ त्वं वैष्णवी शक्तिरनेन तर्वाया विश्वस्यै
या विश्वस्यै तं परमासि माया ॥ स भो हितदेवि समस्तमेतत् त्वं वैष्णवायुवि

॥ रामः ॥

॥ ३४ ॥

मुक्तिहेतु ॥ ४ ॥ विद्यासमस्तास्तवदेविभेदाः स्त्रियः समस्ताः सकला जगन्मु ॥ त्व
येकयास्तरितमंवयैतत्कानेस्मानिस्त्ववपरापरोक्तिः ॥ ५ ॥ सर्वभूतायसदे
वीस्वर्गमुक्तिप्रदायनी ॥ त्वंमुतामुनयेकावाभवंतपरमोक्तयः ॥ ६ ॥ सर्वस्य
बुद्धिरूपेराजनस्यहृदिसंस्थिते ॥ स्वर्गापवर्गदेदेवितारायशानमोमुने
७ ॥ कलाकाष्ठादिरूपेरापरिरामप्रदायिनी ॥ विश्वस्योपरनोशक्तेनरा
यशानमोमुने ॥ ८ ॥ सर्वमङ्गलमङ्गल्येतिवेसर्वार्थसाधिके शरत्पञ्चम
केगौरिनारायशानमोमुने ॥ ९ ॥ सृष्टिस्थिति विनाशानांशक्तिभूतेसना
तनि ॥ गुणाश्रयेगुणामयनारायशानमोमुने ॥ १० ॥ शरशागजदिना
न्नेपरित्राशापरायरो ॥ सर्वस्यान्निहरेदेवितारायशानमोमुने ॥ ११ ॥

॥ चंडि ॥

॥ ३५ ॥

हंसयुक्त विमानस्ये ब्रह्मराणी रूपधारिणि ॥ कौशांभक्षरि के देवि नारायणि नमो
स्तुते ॥ १२ ॥ त्रिभूलचंडाहि धरे महा वषभवाहिनी ॥ माहेश्वरी स्वरूपेण नाराय
णि नमोस्तुते ॥ १३ ॥ मयुखकुण्डलने महाशक्ति धरे नद्ये ॥ कौमारी रूपसंस्थाने
नारायणि नमोस्तुते ॥ १४ ॥ शंखचक्रगदाशाङ्ग गृहीतपरमायुधे ॥ प्रसीद
वेष्टमवी रूपेण नारायणि नमोस्तुते ॥ १५ ॥ गृहीनो ग्रमहाचक्रे इष्टो हतवसुंधरे
वाराह रूपिणि शिवे नारायणि नमोस्तुते ॥ १६ ॥ नृसिंहरूपेणो ग्रेण हं नंदे
त्याह्नो नोद्यमे ॥ त्रैलोक्यत्राण सहिते नारायणि नमोस्तुते ॥ १७ ॥ किरीटिनि
महावज्रे सहस्रनयनोत्तले ॥ वृत्रप्राणाहरे चैद्वि नारायणि नमोस्तुते ॥ १८ ॥
शिवहृती स्वरूपेण हत दैन्य महावले ॥ घोररुषे महारावे नारायणि नमोस्तु

रायः ॥

॥ ३५ ॥

ने॥१९॥दंष्ट्राकलालवदनेशिरोमालाविभूषरो॥वाधुरोऽमृतामथनेनारायणो
नमोऽस्तुते॥२०॥लासिमलजेमहाविद्येश्वरेऽष्टाष्टिस्त्रयेकवे॥महारात्रिमहा
विद्येनारायणोनमोऽस्तुते॥२१॥मेधेसरस्वतीवरेभूतिवाश्रवितामसि॥निय
तेत्वंप्रसीदेशेनारायणोनमोऽस्तुते॥२२॥सर्वस्वरूपेसर्वेशेसर्वशक्तिसमंदि
ते॥भयभ्यस्त्राहिनादेविऽर्गेदेवीनमोऽस्तुते॥२३॥एतन्नेवदनंसौम्यलोच
नत्रयभूषितम्॥पातुनस्तत्सर्वभूतेभ्यःकात्यायनिनमोऽस्तुते॥२४॥ज्वालाक
रालमसुग्रमशेषासुरसदनम्॥त्रिभूलम्पातुनोभीतिर्भद्रकालिनमोऽस्तु
ते॥२५॥हिनास्तिदेवतेजोऽसिस्त्रिनेतापर्ययाजगत्॥साधराणपातुनोदेवि
पायेभ्योन॥सुजातिव॥प्रसुरासुखसापकुचचिंतसेकरोज्ज्वलः॥शुभाय

सुरवधादधुनेवसद्यः॥ पापानि सर्वजगतां प्रशमनया भुङ्क्ता तया कजनितां
श्रमहोपसर्गा नू॥ ३३॥ प्रशान्तानां प्रसीदत्तदेवि विष्वा त्रितारिणि॥ त्रैलोक्यावा
सिनामीष्टेलोकानां वरदाभव॥ ३४॥ देवुवाच॥ वरदाहं सुरगणा वरं पश्य न से
ह्यथ॥ तं वृणु ध्वं प्रयच्छामि जगतां मुपकारकम्॥ ३५॥ देवा इव॥ सर्वावाधा प्र
शमने त्रैलोक्यास्या तिलेश्वरि॥ एवमेतत्तया कार्यं मस्मद्देवि विनाशनम्
३६॥ देवुवाच॥ वैवस्वते तरे प्राप्ते शृणु विंशतिमेयम्॥ भुंभोति भुंभश्चैवा
न्य बुभुक्ष्यते महासुरैः॥ ३७॥ नंदगोप गृहे जाता यशोदा गर्भसंभवा॥
ततः क्षौणाशयिष्यामि विष्वा चलनिवासिनी॥ ३८॥ पुनरप्यतिरोडे राहू
पेरा दधि वितले॥ अवनिर्यह निष्यामि वै प्रवितांश्च सनवा॥ ३९॥

॥ चं. डि. ॥

॥ ३७ ॥

भक्षयंत्याश्चतानुयाचैप्रचिन्नामहासुराश्च रक्तादंताभविष्यन्ति दाडिमी कुसुमोप
मा ॥ ४० ॥ ततो मां देवता ॥ स्वर्गमर्त्यलोके च मानवाः ॥ क्लवन्तो व्यास्रिष्यन्ति सत
तं रक्तदंति काय ॥ ४१ ॥ भूयश्च शतवार्षिक्यमना वृद्ध्या मनमभसि मुनिभिस्त
क्लनाभूमौ संभविष्याम्ययोनिजा ॥ ४२ ॥ ततः सतेननेत्राणां निरिक्षीष्यामि
यन्मुनीन् ॥ कीर्त्तयिष्यन्ति मनुजा इशाना क्षीमिनि मां ततः ॥ ४३ ॥ ततो ह मां तिलं
लोकामान्मदेहममुद्वे ॥ भरिष्यामि सुराणां कैरावृष्टे प्राणाधारकैः ॥ ४४ ॥
शाकम्भरितिविष्यामि त्रिदशयस्यान्यहम्भुवि ॥ तत्रैव च वधष्यामि दुर्गाम् ॥ ४५ ॥
रव्या महासुरम् ॥ ४५ ॥ दुर्गा देवीति विख्यातं न मे नाम भविष्यति ॥ पुनश्चाहं
यदा भीमं रूपं कृत्वा हिमाचले ॥ ४६ ॥ रक्षांसि भक्षयिष्यामि मुनिनां शतानि

॥ रा. ॥

॥ ३७ ॥

कारणान्॥ तदा मं पुनर्य॥ सर्वलोप्यन्ना नम्रमूर्त्तयः॥ ४७॥ भीमादेवीतिदि
ख्याततन्मेनामभविष्यति॥ यदा हराणां च त्रैलोक्ये महाबाधा कुरिष्यति॥ ४८॥
तदा हं भ्रामरं रूपं कृत्वा संत्ययत्पदम्॥ त्रैलोक्यस्य हितार्थाय वधिष्या
मिमहा सुरम्॥ ४९॥ भ्रामरिति च मोलोकालदा लोप्यन्ति सर्वतः॥ इत्थं
यदा यदा बाधा नवोत्था भविष्यति॥ ५०॥ तदा तदा वतीर्यो हं कुरिष्याम्य
रिसंक्षयम्॥ इति मार्कंडेयपुराणे सावर्तिकां केमचं नरे देवीमाहात्म्ये ना
रायणोक्तति एकादशोऽध्यायः॥ ११॥ देवुवाच॥ स भिल्लवेश्वरमात्रिपंक्तो
ष्यते यः समाहितः॥ तस्मा हं सकला बाधा शमयिष्याम्यसंशयम्॥ १॥ मधुकै
रभनाशश्च महिषासुरघातश्च॥ कीर्तयिष्यति ये तद्ब्रह्मं शुभं निभं भयोः॥

॥ चंडि ॥
॥ ३८ ॥

स्रष्टृमाश्रुतं शोभनं वम्याश्चैकचेतसः श्रोष्यंति चैव ये भक्त्या मम माहात्म्यमु
न्नमसू ॥ ३ ॥ नमेषाठुं नृद्विचित्रं दुष्कृतोऽप्यनचापदः ॥ भविष्यति तदरि
यत्र चैवेव विद्यो जनमू ॥ ४ ॥ इत्युक्तो न भयन्नस्य दस्युतो वानरा जतः ॥ न श
स्वानलतो द्यौघात्कदाचि स म्भविष्यति ॥ ५ ॥ तस्मान्ममैतन्न माहात्म्यं पठि
तव्यं समाहितैः ॥ श्रोतव्यं च सदा भक्त्या परं स्वल्पयने हितम् ॥ ६ ॥ उपसर्ग
नशेषास्तु महामारी समुद्रवाचः ॥ तथा त्रिविधं भक्त्या तस्मात्माहात्म्यं श्रमयेन्मम
॥ ७ ॥ यत्रैतत्पठोने स म्भविष्यति प्रायतने मम ॥ सदानं त्राह्योक्ष्यामि सोऽनि
ध्यं तत्र मे स्थितम् ॥ ८ ॥ वर्ति प्रदोने पूजायामग्निकार्ये महोत्सवे ॥ सर्वममै
तत्परिनुच्यार्यं श्राव्यमेव च ॥ ९ ॥ जन्मना जन्मना वापि वलि पूजा तथा

॥ रामः ॥
॥ ३८ ॥

४ शुक्लामन्त्राहात्म्यतथा चोत्पत्तयः शुभाः ॥ पराक्रमं च युद्धे युजा यत्निर्भयं पुमान् ॥ १३ ॥

कृताम् ॥ प्रतीक्षिष्याम्यहं प्रीत्या वहि होमनथा कृतम् ॥ १० ॥ शरत्काले महापूजा
क्रियते याचदत्तिका ॥ तस्याम्यमैतन्माहात्म्यं श्रुत्वा भक्तिः समचित् ॥ ११ ॥
सर्वा बाधा विनिर्मुक्तो धनधान्यसुताचित् ॥ मनुष्यो मत्प्रसादेन भविष्याति
न संशयः ॥ १२ ॥ रिपवः संक्षयं योति कल्पाराजो पयद्यते ॥ नन्दने च कुले पुं
सा माहात्म्यं मम भूरावताम् ॥ १४ ॥ शान्तिकर्मणि सर्वत्र तथा ॥ त्वत्प्रदर्श
ने ॥ ग्रहपीडा मुचोया सुमाहात्म्यं भूगुणायाम् ॥ १५ ॥ उपसर्गः शमं यान्ति
ग्रहपीडाश्च दारुणाः ॥ उः त्वत्प्रश्रुतिभिर्दृष्टं त्वत्प्रभुपजायते ॥ १६ ॥ बाल
ग्रहाभिभूतानां बालानां शान्तिकारकम् ॥ संघातभेदे च नृणां म्रैत्री कर
णमुन्नमम् ॥ १७ ॥ दुर्वृत्तानां मशेषाणां बलहानिकरपरम् ॥ रक्षोभूतयि

॥ कंडि.
३६ ॥

शाचानां पठनादेवनाशनम् ॥ १८ ॥ सर्वं ममैतन्माहात्म्यं मम सत्रिधिकारकम्
पशुपुष्पाद्यैर्धूपैश्च गंधदीपैस्तथोन्नमैः ॥ १९ ॥ विप्रारागं भोजनं तैर्होमैश्चोक्ष
सीपैरहर्निशम् ॥ अथैश्वर्यविधिष्वैर्भोगैश्च तैर्वत्सरेराया ॥ २० ॥ प्रीतिर्मेयं क्रि
यते सास्मिन्सकृन्वचरितेऽश्रुते ॥ अत्र ह ॥ तिपापानि तथा श्रेयं प्रयच्छति
२१ ॥ रक्षांश्चूरेति भूतेभ्यो जन्मनां गीर्जनं मम ॥ युद्धेषु चरितं यान्मेऽहं देव्यनि
वर्हताम् ॥ २२ ॥ तस्मिन् अने वैरि कृतम्भयं संसातनायते ॥ युष्माकस्मिन्तया
याश्च याश्च ब्रह्मविधिः कृता ॥ २३ ॥ ब्रह्मराणा वक्रनास्मात्कृतं प्रयच्छति भुभा
मतिम् ॥ अरुणैः प्राज्ञैरेवापि दावादिपरिवारितः ॥ २४ ॥ दसुभिर्वा वृजः शू
न्ये गृहीतो वापि शत्रुभिः ॥ सिंहव्याघ्रानुयानो वा वने वा वनहतिभिः ॥ २५

॥ रामः ॥
॥ ३६ ॥

राज्ञा क्रुद्धेन चाज्ञप्रोवध्यो वधगतोऽपि वा। आचरितीतो वा वाजेन स्थितपो ते म
हार्णवे॥२६॥ पतन्नुवापि शस्त्रेषु स जुगमेभ्यः शदारुरो सर्वावाधा सुघोरा
सुवेदनाभ्यार्दिनोऽपि वा॥२७॥ स्मरन्ममैतच्चरितत्रोमुये न सङ्कटात्॥ मम
प्रभावात्सिंहाद्या दस्यवो वैरिणास्तथा॥२८॥ हरा देवपलायने स्मरतश्च
रितं मम॥ अघिरुवान्॥ इत्युक्त्वा सा भगवती चारी काचंडविक्रमा॥२९॥
पश्यता मेव देवानां तत्रैवान्तरधीयत॥ त्रीणि देवानि गतं ज्ञात्वा धिकारा
स्तथापरा॥३०॥ यत्तु भागभुजः॥ सर्वे कुर्वन्निहतारयः॥ देवाश्च देव्यानिहते
भुम्भे देवरिपौ युधि॥३१॥ जगद्वि सर्केतस्मिन्महोत्तलविक्रमे॥ निभुम्भे
श्च महावीर्ये शेषाः॥ पातस्सर्माययुः॥३२॥ एवं भगवती देवी सा नित्यापि

॥ चंडिः ॥

॥ ४० ॥

पुनः पुनः ॥ संभूय कुरुते भूपतृ गतः परिपालनम् ॥ ३३ ॥ नयेत नमो ह्यने विभंसे
व विभं प्रसूयते ॥ सायाचिता च विज्ञान ननु ह्यभिप्रयच्छति ॥ ३४ ॥ व्याघ्रत्रये
तत्सकलं ब्रह्माण्डं मनुजेश्वर ॥ महाकात्या महाकाले महं पाया भूतपया
३५ ॥ सेवकाले महामारी सेवभृद्भिर्भवत्पता ॥ स्थितिं कुरुते भूतानां सेवका
ले सनातनी ॥ ३६ ॥ भवकाले नृणां सेवलक्ष्मीर्द्विप्रदाहरे ॥ सेवाभावे न
दालक्ष्मी विनाशायोपजायते ॥ ३७ ॥ कृतासंपूर्जिता पुष्पैर्धूपगंधादिभि
स्तथा ॥ ददाति विभं पुत्रांश्च मतिर्भवेत्तथा शुभाम् ॥ ३८ ॥ इति मार्कंडेय
शरोसावर्गिके मन्त्रे देवी माहात्म्ये देवी वाक्येना महादशोऽध्यायः ॥ १२
अपि रवाच ॥ स तत्रैकचित्तं भूय देवी माहात्म्यमुत्तम ॥ एवं प्रभावासा देवी

॥ त्रः

॥ ४०

ययेदं धार्यते जगत् ॥ १ ॥ विद्या तथैव क्रियते भगवद्विष्णुमात्मया ॥ नया तन्मन्त्रे
स्वश्च तथैवान्ये विवेकिनः ॥ २ ॥ मोक्षे त्रे मोहिताश्चैव मोहमेव त्रिचापरे ॥
नामुपैहि महाराज शरणां परमेश्वरीम् ॥ ३ ॥ अमा धिता सैव नृणां भोगस्तर्गा
पवर्गदा ॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ इति तत्पवचः श्रुत्वा सुरथः स नराधियः ॥
४ ॥ प्रणिपत्य महाभागं तन्मन्त्रं विंशं सितं व्रतम् ॥ निर्विणीति मम त्वे नराज्या
यहरतो न च ॥ ५ ॥ जगाम स यत्नयत् स तच्च वैशपो महाश्रुते ॥ संदर्शनार्थं मम
यानदीपुलिनं स्थितः ॥ ६ ॥ स च वैशपस्तयत् स चेदेवी श्रुत्वा परं जपम् ॥ नोत
स्मिन्पुलिनं देव्याः कृत्वा मूर्तिं मही मयीम् ॥ ७ ॥ ग्रहं रागाश्च क्रतुस्तस्याः पुष्प
क्षपाप्रितपैरी ॥ निराहारो यत्ताहारो तन्मनको समाहितो ॥ ८ ॥ ददनुत्तो

॥ चं. डि. ॥

॥ ४९ ॥

वलिष्ठे वलिजगात्राश्रितम् **॥** एवं ममाराधयतो विभिर्वैर्यनात्मनोः
परितुष्टागजेन्द्रात्रीप्रत्यक्षं प्रा **॥** चं. डि. का **॥** देवुवाच **॥** यत्प्रार्थयते त्वया भूप
त्वया च कुलनेन्दन **॥ १० ॥** मन्त्रस्तस्याप्यतां सर्वपरितुष्टादहामितम् **॥** मा
कं सोऽय उवाच **॥** ततो वदन् नृपो राजसमविभ्रं इषम्यजन्मनि **॥ ११ ॥** अत्रैव च नि
जराज्यं रुज शत्रुवलं वलात् **॥** सोऽपि वै इषम्यजो ज्ञानं वदन् निर्विस्मयमानसः **॥**
ममेत्यहमिति प्राज्ञः संगविद्युतिकारकम् **॥** देवुवाच **॥** स्वत्यैरहो भिर्नृप
ने स्तराज्यं प्राप्स्यसे भवान् **॥ १२ ॥** हत्वारि पूनस्तव तितम् न वनत्रभदिव्यति
मजश्च भूयः संप्राप्य जन्म देवादि वस्तुतः **॥ १४ ॥** सावर्त्तिको मनुर्ब्राम भव
नृभूविभविष्यति **॥** वै इषवैर्यत्तया यश्च तरोऽस्य नो भिवां छिनः **॥ १५ ॥**

॥ तामः ॥

॥ ४९ ॥

॥ चं० ॥
॥ ४२ ॥

ते प्रवृत्तिमिसं ध्येत वज्ञानं भविष्यति ॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ इति दत्तात्रेय
यो देवी यथा धिक् न स्वीतं वरन ॥ १६ ॥ वभ्रवा न्नर्हि नावयो भक्त्या नाभ्याम
मिष्टुता ॥ एवं देव्या वरं न स्त्वा सुरथः क्षत्रियसंभ ॥ १७ ॥ स्तूर्या जन्मसमा
साध्य सावर्णि भविता मनु ॥ १८ ॥ इति मार्कण्डे
य पुराणे सावर्णि के म चररे देवी माहात्म्ये सुरथ वैश्यो वरप्रदानेना
मत्र गोदशोऽथ ॥ १३ ॥ समाप्तम् ॥ ॥ शुभम् ॥ ॥

॥ राम ॥
॥ ४२ ॥

आशा आरुवाशि
1344
ASHA ARCHIVES

जैसूरजी

॥ सप्तशतीपुराणकम्पीताम्बरस्पेद ॥ ॥

स